

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

Clasele I-IV

GHIDUL ÎNVĂȚĂTORULUI

*Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum
(Ordinul Ministrului Educației nr. 428 din 10 mai 2016)*

Chișinău, 2016

CUPRINS

PRELIMINARII

I. CURRICULUMUL ȘCOLAR DE EDUCAȚIE MORAL-SPIRITUALĂ (EMS) CENTRAT PE COMPETENȚE ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI

- 1.1. Valori ale educației moral-spirituale
- 1.2. Conceptul de competență școlară. Sistemul de competențe educaționale pentru învățământul primar
- 1.3. Metodologia formării competențelor specifice disciplinei Educație moral-spirituală

II. STRATEGII DIDACTICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

- 2.1. Specificul strategiilor didactice utilizate în cadrul EMS
- 2.2. Realizarea interdisciplinarității
- 2.3. Strategii de evaluare

III. PROIECTAREA DIDACTICĂ. RECOMANDĂRI METODICE

- 3.1. Proiectarea didactică de lungă durată
- 3.2. Recomandări privind proiectarea unităților de învățare
- 3.3. Proiecte de lecții centrate pe formarea de competențe

BIBLIOGRAFIE

Anexe:

Standarde de eficiență a învățării disciplinei Educația moral-spirituală
Instrumente de evaluare aferente Standardelor de eficiență a învățării
Curriculum la disciplina Educație moral-spirituală

Autori:

Angela Cara, Tatiana Niculcea

Au colaborat:

Angela Lupu, Galina Leahu, Larisa Prisăcaru

PRELIMINARII

DASCĂLUL

Într-o zi, când eram și eu copil, mă oprește un vrăjitor cu barbă albă și îmi spune:

– Măi băiete, eu te știu și mi s-a făcut milă de tine. Tu nu poți mesteca mîncarea tuturor. Iată, eu vin să te învăț o limbă pe care n-o cunoaște nimeni. Minteaa mea a născocit-o pentru vrăji.

– Și te-a învățat?

– M-a învățat.

– Și mă înveți și pe mine?

– Te învăț, dacă te juri să nu mă spui la nimeni.

Și dascălul l-a învățat grecește.

Copilul a ajuns să se îndrăgostească de școală, să concluzioneze că învățătura nu este o agresiune. Și astfel copilul-problemă a devenit un elev pentru că **a fost ridicat la rang de om** prin participarea la un secret.

(5, Apud, I. Teodoreanu)

Mai bine de un secol, educația era frământată de aceeași întrebare: rolul elevului în propria educație. Probabil că, astăzi, mai mult ca oricînd, școala trebuie să consolideze idei care au legătură cu viața, pentru valorificarea potențialului fiecărui copil/tînăr, indiferent de starea materială a familiei, mediul de reședință, apartenența etnică, limba vorbită în scopul asigurării fiecărui educabil a unei echități sociale și accesului la o educație de calitate.

În acest context, menționăm că școala din Republica Moldova reclamă un destin european, în care libertatea spiritului este virtutea fundamentală a omului, care presupune formarea unei culturi și mediu școlar prietenos copilului; susținerea educațională a diferitor categorii de elevi pentru a favoriza integrarea acestora în școlile de masă; consolidarea legăturii școală-comunitate; armonizarea relațiilor interpersonale dintre educatori și educați: părinți și copii, cadre didactice și elevi, dintre toți partenerii sociali.

Pentru realizarea acestei misiuni, elevii trebuie priviți așa cum sînt, adică diferiți, performanțele lor trebuie raportate la capacitățile lor diferite, conținuturile trebuie să fie legate de viață, strategiile educaționale utilizate trebuie să fie diferențiate, iar evaluarea va trebui să fie una formativă care va evidenția progresele elevilor.

I. CURRICULUMUL ȘCOLAR DE EDUCAȚIE MORAL-SPIRITUALĂ (EMS) CENTRAT PE COMPETENȚE ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI

1.1. Valori ale Educației moral-spirituale

În conformitate cu Planul-cadru de învățământ, disciplina *Educația moral-spirituală* este obligatorie pentru treapta primară de învățământ, fiind rezervată pentru aceasta câte o oră săptămânal. Disciplina Educație Moral-spirituală propune, nu impune, valori morale și spirituale ce stau la baza culturii naționale și europene, valori la care elevii trebuie să aibă acces în mod liber și care au un rol formativ.

În cadrul orelor de Educație Moral-spirituală va fi promovată o pedagogie activă și participativă axată pe asigurarea șanselor egale fiecărui copil; crearea unui mediu școlar în care fiecare elev se simte în siguranță; promovarea unui învățământ diferențiat; inițierea elevilor în arta unei comunicări eficiente; acceptarea diversității caracterelor și a independenței de spirit favorizând colaborarea dintre toți membrii colectivului școlar.

Activitatea în baza Curriculumului EMS vizează proiectarea și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unui sistem de valori educaționale, care trebuie să se regăsească în profilul de formare a absolventului, și care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include:

- Valori general-umane: viață, adevăr, bine, frumos, dreptate, libertate, egalitate, sacru etc.
- Valori naționale: țara, poporul, simbolică statului (imn, stemă, drapel), limba națională, conștiința națională, istoria națională, cultura națională, credința, tradițiile, arta populară etc.
- Valori educaționale stabilite pe dimensiunile educației: intelectuale, morale, estetice, fizice, tehnologice etc.
- Valori curriculare stabilite pe arii curriculare și/sau discipline: obiective, conținuturi, tehnologii etc.
- Valori instrumentale: competențe-cheie de tip transversal/transcurricular, general/pe trepte de învățământ, disciplinar etc.
- Valori colective: ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei etc.
- Valori individuale, care sînt definatorii pentru orice ființă umană: identitatea, familia, credința, prietenii, educația, preferințele, dragostea, cariera etc.

Conștiința moral-spirituală a elevilor va fi dovedită de atitudini, comportamente/competențe și cunoștințe cu privire la semnificația unor concepte și norme din sfera valorilor umane.

Reușita implementării disciplinei *Educația moral-spirituală* s-ar traduce prin: a fi conștient motivat și activ pentru promovarea valorilor general-umane: *adevăr, bine, bunătate, pace, patriotism, credință, înțelepciune, toleranță, dreptate, spirit de cooperare, încredere în virtuți.*

Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea unei coerențe necesare între conținutul educației și mediul socio-cultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului și deschiderea spre alte culturi; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de integrare și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini pozitive, autonome care să armonizeze relația cu sine și ceilalți, cu mediul înconjurător.

1.2. Conceptul de competență școlară. Sistemul de competențe educaționale pentru învățământul primar

Evoluția și transformările sociale din ultimii ani, inclusiv din sistemul educațional, reclamă reconceptualizarea conceptului de *educație* din perspectiva unei abordări incluzive față de toate categoriile de copii, proiectele de schimbare educațională avînd scopul asigurării calității serviciilor educaționale. Mutațiile din educație au impus pe prim plan întrebări, de tipul: *ce cunoștințe, competențe, valori merită să fie acumulate de-a lungul anilor de școală ?*

În acest context, conceptul de competență școlară include *un ansamblu integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini* dobîndite de elev prin învățare și mobilizate în contexte specifice, în vederea rezolvării unor probleme cu care se poate confrunta în viața reală.

Activitatea de formare a competențelor va fi orientată spre un nivel necesar și suficient pentru a se realiza dezvoltarea deplină a personalității elevului și a permite accesul acestuia la următoarea etapă/treaptă a învățământului și/sau inserția lui socială.

Acțiunile de implementare a Curriculumului bazat pe competențe reflectă așteptările sociale referitoare la ceea ce *va ști, va ști să facă și cum va fi elevul* la o anumită treaptă de învățământ într-un anumit domeniu de studii.

În procesul educațional, prin intermediul Curriculumului axat pe competențe școlare, se vor forma-dezvolta la elevi *competențe transversale-cheie (generale), transdisciplinare pe trepte de învățământ, specifice sau disciplinare și subcompetențe.*

Competențele transversale-cheie sînt competențele cu care trebuie înzestrați toți elevii din învățământul preuniversitar. Ele reprezintă *un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini, de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru incluziune socială și inserție profesională.* Aceste competențe au cel mai înalt grad

de generalitate, ele se definesc pe toată durata școlarității și se formează prin toate disciplinele de învățământ. Disciplinele de studii au un diferit nivel de influență asupra formării competențelor, dar fiecare dintre ele își aduce aportul în acest proces.

Competențele transdisciplinare au și ele un grad înalt de generalitate și complexitate, se definesc și se formează pe durata unei trepte de învățământ.

În procesul instructiv-educativ profesorii vor forma sistemul de competențe-cheie transversale:

1. Competențe de învățare/a învăța să înveți
2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină
4. Competențe acțional-strategice
5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare
6. Competențe interpersonale, civice, morale
7. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie
8. Competențe digitale și în domeniul tehnologiilor informaționale
9. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și a crea valori)
10. Competențe antreprenoriale.

Conținutul comprehensiv al acestor competențe se prezintă în felul următor:

Competențe de învățare/de a învăța să înveți

Vizează disponibilitatea elevului:

- de a organiza și a reglementa propria învățare, atât individual, cât și în grup;
- abilitatea de a organiza eficient timpul; de a achiziționa, a procesa, a evalua și a asimila noi cunoștințe;
- de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de context: acasă, la școală, în educație și instruire.

În termeni mai generali, *a învăța să înveți* contribuie în mod eficient la managementul traseului personal și profesional.

Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

Vizează abilitatea elevului:

- de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere);
- de a interacționa într-un mod adecvat în cadrul întregii game a contextelor sociale și culturale – în educație și instruire, acasă sau în timpul liber.

Competențe de comunicare într-o limbă străină

Vizează aceleași dimensiuni ca și comunicarea în limba maternă:

- se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere), într-o gamă potrivită de contexte sociale: acasă, pe stradă, la școală etc.;
- în educație și instruire – conform dorințelor sau nevoilor individului;
- apelează la abilități de mediere și înțelegere culturală.

Competențe acțional-strategice

Vizează capacitatea elevului:

- de a identifica și a rezolva problem;
- de a-și planifica activitatea, acțiunile;
- de a determina scopurile și a prognoza rezultatele așteptate;
- de a alege instrumentele necesare de lucru;
- de a realiza activitatea conform planului și a aprecia rezultatele ei;
- de a-și forma deprinderi de colaborare.

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

Vizează capacitatea elevului:

- de înțelegere și apreciere a Sinelui;
- de reflecție asupra comportamentului său în societate;
- de valorificare a propriilor talente și capacități;
- de autodeterminare școlară, profesională, socială;
- de construire a unui plan al vieții sale etc.;
- de formare a personalității sale.

Competențe interpersonale, civice, morale

Competențele interpersonale, civice, morale de relaționare interpersonală cuprind toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele, dacă e cazul. Abilitățile interpersonale sînt necesare pentru interacțiunea efectivă, în mod individual și în grup, și sînt utilizate atît în domeniul private, cît și în domeniul publice.

Competențe de baza în matematică, științe și tehnologie

Vizează alfabetizarea în matematică, abilitatea de a aduna, scădea, înmulți și împărți mental sau în scris pentru a rezolva o gamă de probleme în situațiile vieții de fiecare zi. Accentul se pune, mai degrabă, pe proces, decît pe rezultat, pe activitate, decît pe cunoaștere. Alfabetizarea științifică se referă la abilitatea și dorința de a utiliza cunoștințele și metodologia menită să explice lumea naturală. Competența în tehnologie e văzută ca înțelegere și aplicare a acelor cunoștințe și metode care pot modifica cadrul natural ca răspuns la nevoile și doleanțele oamenilor.

Competențe digitale și în domeniul tehnologiilor informaționale

Vizează utilizarea cu încredere, la școală, în timpul liber și pentru comunicare, a mijloacelor electronice. Aceste competențe se referă la formarea gîndirii logice și critice, la abilitățile de căutare, procesare, analiză și selectare, management al informației la standarde înalte și la abilități dezvoltate de comunicare.

Pentru nivelul de bază, abilitățile TIC cuprind utilizarea tehnologiei multimedia pentru a primi, a evalua, a stoca, a produce, a prezenta și a schimba informații și pentru a comunica, a participa în rețele prin intermediul Internetului.

Competențe culturale, interculturale (a recepta și a crea valori)

Vizează apropierea valorilor culturii (naționale și general-umane) pe care elevul trebuie să le cunoască și să le interiorizeze: aprecierea particularităților culturii naționale, a etniilor conlocuitoare și a celei universale; bazele culturologice ale fenomenelor și tradițiilor de familie, sociale; rolul științei și religiei în viața omului, influența lor asupra lumii; cultura timpului liber. Expresia culturală cuprinde aprecierea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor prin intermediul diferitelor medii, incluzând muzica, expresia corporală, literatura și artele plastice.

Competențe antreprenoriale, spirit de inițiativă și antreprenoriat

Antreprenoriatul vizează abilitatea de a acționa în corespundere cu profilul personal și social, implică asumarea responsabilității pentru acțiunile cuiva, pozitive și negative, dezvoltarea unei viziuni strategice, stabilirea obiectivelor și realizarea lor, precum și motivarea de a reuși. Pentru treapta primară acesta presupune competențe de analiză a relației *cost-beneficiu* pentru a lua decizii în activitatea cotidiană și cea de învățare, precum și competențe de inițiere a jocurilor, activităților în grup și contactelor cu semenii.

Competențe și elemente de competențe, formarea cărora se urmărește în clasele primare

Spre sfârșitul treptei primare de învățămînt elevul:

1. manifestă atitudine pozitivă față de sine, analizează și evaluează acțiunile și faptele sale, încercînd să devină mai eficient;
2. manifestă politețe în interacțiunea cu oamenii din jur;
3. are atitudine grijulie față de lucrurile făcute de oameni cu muncă;
4. are o atitudine grijulie față de natură;
5. menține curățenia și ordinea, are grijă de înfățișarea și sănătatea sa, vrea să fie sănătos;
6. vrea să fie sincer și corect, îndeplinește promisiunile, distinge proprietatea personală de proprietatea altora și de obiectele de uz comun;
7. valorifică diversitatea dorințelor și posibilităților oamenilor, recunoaște drepturile semenilor, manifestă compasiune;
8. valorizează familia, clasa, școala, tinde să fie un prieten adevărat;
9. identifică apartenența sa națională, își stimează poporul său, țara, simbolurile Republica Moldova, respectă normele de comportament legate de acestea;
10. observă frumusețea, manifestă creativitate, primește satisfacție de la mișcare și activitate creativă., utilizează mijloace plastice pentru autoexprimare;

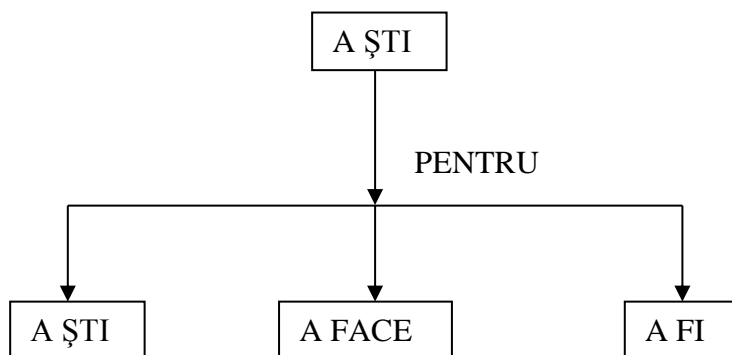
11. tinde să rezolve conflictele pe cale pașnică, ascultă partenerul, exprimă recunoștință;
12. urmărește fenomene, evenimente, procese pentru a le cunoaște, compară obiecte și evenimente, descrie asemănări și deosebiri; le grupează după 1-2 criterii, descifrează planuri simple, tabele, diagrame, hărți;
13. respectă regulile de securitate, evită situații periculoase, cheamă în ajutor, iar la apariția acestora să cheme ajutor; în caz de necesitate, apelează în instanțele potrivite;
14. utilizează programe simple de calculator;
15. învață cu plăcere lucruri noi, independent și împreună cu alții, în pereche și în grup;
16. alcătuiește un plan al zilei și îl urmează, distribuie timpul pentru învățare, distracție, îndeplinirea obligațiilor casnice și odihnă;
17. depune, în activitatea de învățare și ocupațiile cotidiene, efort volitiv, își organizează acțiunile, învățând independent.

1.3. Metodologia formării competențelor specifice disciplinei EMS

Formarea competențelor specifice disciplinei EMS este un proces separabil în etape ce țin de:

- achiziționarea cunoștințelor fundamentale (*a ști*);
- transformarea cunoștințelor fundamentale în cunoștințe funcționale (*a ști să faci*);
- interiorizarea cunoștințelor și formarea atitudinilor (*a ști să fii*);
- exteriorizarea cunoștințelor (*știu să devin*).

Figura 1.

Această figură este numită *Integrarea cognitivă a lui L. D'Hainaut*

Metodologia formării competențelor specifice disciplinei EMS

Tabelul 1.

Competențe generale EMS	Competențe specifice EMS	Comportamente
<p>1. Achiziționarea cunoștințelor fundamentale (<i>a ști</i>)</p> <p>Utilizarea conceptelor specifice valorilor moral-spirituale pentru cunoașterea și respectarea tradițiilor naționale, experienței religioase, normelor de conviețuire în societate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale; • recunoașterea unor concepte din sfera valorilor moral-spirituale în contexte diferite; • analiza situațiilor de viață reale și imagine conform normelor din sfera valorilor moral-spirituale; • identificarea situațiilor din cotidian din perspectiva valorilor moral-spirituale; • utilizarea, în contexte noi, a noțiunilor specifice valorilor moral-spirituale. 	<p>Posedă principalele calități ale unui om bun.</p>
<p>2. Transformarea cunoștințelor fundamentale în cunoștințe funcționale (<i>a ști să faci</i>)</p> <p>Aplicarea normelor din sfera valorilor umane în stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cooperarea cu ceilalți, pentru realizarea unui schimb de opinii referitor la calitățile/trăsăturile de caracter ale personajelor din povești; • exprimarea în cuvinte proprii a poveștelor lui Iisus Hristos; • explicarea moralei textelor biblice/literare în raport cu situațiile din viață; • identificarea valorilor naționale; • stabilirea corespondențelor între calitățile personale și faptele personale; • analiza, prin lucru în echipă, a unor situații din sfera valorilor moral-spirituale. 	<p>Urmează norme de comportament moral.</p>
<p>3. Interiorizarea cunoștințelor și formarea atitudinilor (<i>a ști să fii</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrarea respectului față de părinți și cei apropiați; • recunoașterea sărbătorilor calendaristice și de familie; • participarea la pregătirea și 	<p>Încurajează faptele bune, comportamentul adecvat față de sine, cei apropiați,</p>

<p>Manifestarea unui comportament social activ și responsabil adecvat unei lumi în schimbare.</p>	<p>desfășurarea sărbătorilor de familie și calendaristice, naționale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • acceptarea noțiunii de valoare moral-spirituală în texte artistice, scripturale, folclorice; • reacționarea adecvată la morala textelor biblice; • analiza, în echipă, a unor situații din sfera valorilor moral-spirituale; • argumentarea valorii învățăturilor biblice, cotidiene, artistice. 	<p>colegi.</p>
<p>4. Exteriorizarea cunoștințelor (<i>știu să devin</i>)</p> <p>Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Argumentarea atitudinii de respect și mândrie față de sărbătorile familiale și naționale; • asumarea răspunderii pentru casa părintească, lăcașurile sfinte, localurile culturale; • argumentarea semnificației și respectului față de normele din sfera valorilor moral-spirituale; • asumarea propriei răspunderi față de acțiunile proprii și față de cele ale grupului de apartenență; • participarea la soluționarea problemelor ce privesc propria dezvoltare. 	<p>Autoevaluează comportamentului propriu în mediul familial, social și cel natural.</p>

Etapele de formare a competențelor specifice disciplinei EMS sînt interdependente, constituind un proces continuu, care prin utilizarea diferitor strategii educaționale au drept scop avansarea performanței.

II. STRATEGII DIDACTICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Școlile incluzive trebuie să recunoască și să răspundă diferitelor nevoi ale elevilor, să permită stiluri și ritmuri diferite de învățare, precum și să asigure o educație de calitate prin intermediul unor programe adecvate de învățare, unor aranjamente organizaționale, tehnici de predare, folosirea resurselor și parteneriat cu comunitățile.

UNESCO, Declarația de la Salamanca

2.1. Specificul strategiilor didactice utilizate în cadrul EMS

Producerea învățării reclamă răspuns la întrebarea **Cum se învață?**, reflectată în cadrul strategiilor didactice.

Strategiile didactice sînt demersuri acționale și operaționale flexibile (ce se pot modifica, reforma, schimba), coordonate și racordate la obiective și situații prin care se creează condițiile predării și generării învățării, ale schimbărilor de atitudine și de conduite în contextele didactice diverse, particulare. Strategia presupune o îngemănare de intenții, de resurse, de modalități de activare a acestora, de combinare și de suscitare ale unor dispozitive *productive* de cunoaștere, de mobiluri, de credințe, de valori.

Practica școlară se vede nevoită să-și schimbe orientarea, să treacă formația înaintea instrucției, să pună formarea și dezvoltarea capacităților intelectual acționale și a proceselor mintale ale elevului, înaintea transmiterii și asimilării cunoștințelor, fără a nega, cîtuși de puțin, importanța acestora din urmă.

Un rol deosebit în acest context revine:

- dezvoltării la orele de EMS a unei **metodologii centrate pe elev**, adică a unor *metodologii diferențiatore, de individualizare sau personalizare a procesului de instruire, dar egală, prin șanse, cu a celorlalți; care caută să promoveze metode pe măsura fiecărui individ, după trebuințele proprii și ritmul de învățare propriu;*
- utilizării **strategiilor educației integrate** definite ca *strategii de micro-grup, activ-participative, cooperative, colaborative, parteneriale, implicante, organizative și socializante;*
- utilizării **strategiilor didactice centrate pe învățare**: în cadrul cărora elevul este partener în învățare, aceasta realizîndu-se prin cooperare, punîndu-se accent pe elementele de ordin calitativ (valori, atitudini).

În cadrul lecțiilor de EMS este important să punem accentul pe plăsmuirea unor suflete nobile, generoase, tolerante.

În acest context, un rol deosebit se pune pe:

- a) revigorarea unora dintre metodele clasice (studiul de caz, metoda conversației, metoda simulării, metoda exercițiului);
- b) metodologia centrată pe elev și pe propria-i acțiune, urmărindu-se promovarea metodelor activ-participative;
- c) metodologia centrată pe grup, punându-se accentul în mod esențial pe promovarea metodelor interactive sau bazate pe interacțiunile și interrelațiile constituite în cadrul grupului (clasei) de elevi sau al echipei.

Printre metodele utilizate în cadrul EMS evidențiem:

1. **Metode de comunicare orală:** povestirea; explicația; argumentarea; expunerea; conversația euristică; dezbateră.
2. **Metode de comunicare scrisă:** lectura explicativă; lectura și interpretarea textului; studiul individual.
3. **Metode de cunoaștere a realității:** observația; studiul de caz; exemplul.
4. **Metode fundamentate pe acțiune:** jocul didactic; dramatizarea; exercițiul moral etc.

Dintre acestea, avînd o mare eficiență în condițiile educației inclusive, pot fi utilizate (3):

- brainstorming-ul;
- știu/vreau să știu/am învățat;
- activitatea dirijată de citire-gîndire;
- predicțiile în perechi;
- gîndiți/lucrați în perechi/comunicați;
- rezumați/lucrați în perechi/comunicați;
- interviul în trei etape (2-4 elevi);
- turul galeriei;
- unul stă, trei circulă;
- linia valorilor;
- masa rotundă;
- creioanele la mijloc.

Clasificarea după **criteriul organizării individuale sociale** evidențiază: (1, p. 104-105):

1. **Metode de activitate individuală**, divizate în:
 - libere;
 - sub direcția profesorului;
 - programate.
2. **Metode de activitate în doi** (în perechi dau duale):
 - profesor – elev (tutore – elev);
 - elev – elev.

3. **Metode de activitate în echipă** (în microgrupuri de dimensiuni inferioare unei clase de elevi), care se pot referi la :
 - grupuri, efectuând aceeași activitate și;
 - grupuri, efectuând sarcini sau activități diferite.
4. **Metode de activitate cu grupul clasa de elevi:**
 - metode de muncă frontală profesor clasă (în mod esențial în sens unic);
 - metode de dialog profesor clasă (în dublu sens);
 - metode de muncă colectivă (în sens multiplu, cu angajarea tuturor membrilor clasei).
5. **Metode de activitate în grupuri mari** (de dimensiuni superioare acelorale unei clase), de tipul:
 - vizionarea de film;
 - dezbateri în grupuri mari, în masă.

Toate aceste metode acționează, așadar, în limitele unei permisivități interrelaționale.

Învățătorul poate face apel la o gamă variată de reacții pentru a suscita și a menține atenția grupului pe parcursul orei. Câteva dintre tehnicile relației profesor-elev în această direcție sînt:

- distribuirea echitabilă a ocaziilor de afirmare a elevului (*Voi fi solicitat în timpul acestei ore*);
- ajutorul acordat individual membrilor grupului (*Învățătorul îmi acordă atenție și vrea să reușesc*);
- explorarea posibilităților latente (*Am timp să mă gîndesc*);
- investigarea comportamentului învățătorului (*Învățătorul face eforturi speciale ca să mă ajute să răspund*);
- problematizarea la nivel superior (*Învățătorul se așteaptă să gîndesc la această problemă*);
- aprobarea sau corectarea activității elevului (*Mi se va spune cu promptitudine dacă activitatea mea este acceptabilă sau nu*);
- lauda (*Învățătorul este deosebit de mulțumit de activitatea mea*);
- conștientizarea motivelor de laudă (*Învățătorul îmi va spune motivul pentru care este mulțumit de realizările mele la oră*);
- atenția față de ceea ce au de spus elevii (*Învățătorul este interesat de ceea ce am de spus*);
- acceptarea sentimentelor elevilor (*Învățătorul îmi înțelege sentimentele și mi le respectă*);
- respectul/politețea față de elevi (*Învățătorul mă respectă*);
- interesul personal față de elevi (*Sînt mai mult decît un simplu elev pentru învățătorul meu; aceasta mă măgulește*);
- sentimentele (*Învățătorului îi place de mine/mă apreciază*);

- amânarea unei reacții (*Învățătorul este nemulțumit de ceea ce fac, dar nu este nemulțumit de mine ca persoană*).

Astfel, învățătorul creează sentimentul că fiecare este responsabil de ceea ce se întâmplă la nivel de grup, prin creșterea nivelului de interacțiune și feed-back pentru toți elevii. În consecință, elevii vor încerca un sentiment de împlinire și de responsabilitate, pentru că se simt importanți în interiorul grupului: în felul acesta crește receptivitatea.

Din strategiile de muncă diferențiată în actul predării, putem evidenția activitatea independentă pe fișe de lucru cu conținut diferențiat, caiete de muncă independentă. În acest context, remarcăm:

- **Fișe de recuperare**, destinate completării lacunelor și corectării cunoștințelor elevilor;
- **Fișe de dezvoltare**, cuprinzând suficiente informații și exerciții menite să dezvolte interesele și aptitudinile elevilor;
- **Fișe de exerciții**, cuprinzând aplicații cu dificultăți crescînde;
- **Fișe de autoinstruire**, care au în vedere materia disciplinei EMS pentru a fi asimilată în mod independent/sub îndrumarea educatorului;
- **Fișe de creativitate**, prin care se pune în evidență imaginația elevului de a folosi cunoștințele dobîndite în situații noi.

În continuare propunem un șir de strategii didactice care pot fi aplicate la orele de EMS:

ALINIAREA ÎN ORDINEA ZILEI DE NAȘTERE

Fără să vorbiți, aliniați-vă în funcție de ziua și luna voastră de naștere.

Grupul este lăsat să se descurce singur și pentru ordinea de aliniere să folosească comunicarea nonverbală.

NUME CELEBRE

Facilitatorul scrie un nume celebru (un star, un personaj istoric, un personaj de desene animate etc.) pe o etichetă și lipește pe spatele fiecăruia fără să le spună. Participanții se mișcă și pun întrebări de tipul *da* și *nu* pînă ghicesc cine sînt ei.

VISUL

Toată lumea stă în cerc și fiecare trebuie să se prezinte, oferind date despre originea și aspirațiile lui de viață.

DIN FERICIRE/DIN NEFERICIRE

Acest joc poate fi jucat pe perechi sau în cerc. Primul jucător începe povestirea cu: *din fericire cînd m-am trezit azi dimineață era frumos...* Al doilea continuă *din nefericire, liniștea gîndurilor mi-a fost tulburată de...* Al treilea continuă *din fericire...* și tot așa procedează și restul grupului.

POVESTIREA REALIZATĂ ÎN GRUP

Mai mulți oameni se așează în cerc și compun pe rînd o povestioară din cîte o frază sau un paragraf scurt care se încheie cu *apoi* sau *dar*, acesta fiind semnalul pentru următorul participant care trebuie să continue. Nimeni nu poate ști dinainte modul în care va evolua povestea, dar participanții pot introduce cuvinte cum ar fi *deodată*, *imediat*, *surprinzător* ș.a.m.d. pentru a schimba firul povestirii.

STATUIA EMOȚIILOR

O persoană se gîndește la o emoție, o mimează (ca și statuie). Ceilalți intuiesc ce stare a imitat.

JOCUL NUMELUI

Prenumele însoțit de un adjectiv care să înceapă cu prima literă din prenume.

Ex.: *Cristina cea curioasă, pentru că îi place să cunoască multe lucruri.*

ASTĂZI MĂ SIMT

Desenează expresia cea mai potrivită pentru starea emoțională pe care o simți acum.

CREATIVITATE

1. Concepeți zece fraze neconvenționale pe care un profesor le poate utiliza la începutul orei în clasă pentru a crea o atmosferă agreabilă.
2. Construiți o relatare de o pagină pe tema *Ce visează cîinele meu despre mine.*
3. Cum vă imaginați oamenii în 2200.
4. Enumerați zece întrebări neobișnuite pentru o portocală și pentru o forfecuță de unghii.
5. Ce jocuri ați imagina în timpul recreațiilor pentru elevii din liceu.
6. Cum am putea opri timpul în loc?
7. Imaginați un dialog umoristic între un campion la alergări și linia de sosire.
8. Alcătuiți o poveste cu următoarele cuvinte: nimfă, furnici, copilărie, șocant, barcă.
9. Sugerați cel puțin șase idei pentru a face mai agreabilă sala de clasă unde învățați.
10. Enumerați cît mai multe invenții inutile. (Ex.: pastă de dinți pentru hipopotami, ochelari de soare pentru cîrțițe, umbrelă pentru balenă).
11. Enumerați cît mai multe imposibilități. (Ex.: să vorbești cu tine le telefon, să dai cu capul de-o planetă).
12. Redactați două scrisori imaginare pe care le-ați adresa una lui Sisif și alta Sfinxului egiptean.

CINE SÎNT EU?

Completează următoarele fraze:

- Oamenii de care îmi pasă cel mai mult sînt.....
- Mă simt mîndru de mine pentru că.....
- Oamenii pe care îi admir cel mai mult sînt.....
- Îmi place să.....
- Îmi doresc să.....
- Unul din cele mai bune lucruri făcute de mine este.....
- Mi-ar plăcea să devin.....
- Prefer să....., decît să.....
- Îmi propun să.....
- Știu că pot să.....

EXERCIȚII PRIVIND CONSTRÎNGERILE DE INDUCȚIE

Realizați o scurtă povestire:

- în care toate cuvintele să înceapă cu *a*;
- care să cuprindă cît mai multe cuvinte care se termină în *-ion*.

PARABOLA

Se pune problema inventării în cadrul unor grupuri mici sau individual a unor narațiuni sub formă de fabulă, poveste, aventură extraordinară.

De exemplu:

- *Lumea modernă este asemenea unui han, unde....*
- *Un pește și un ied doriră să comunice între ei...*
- *În peștera lui Ali Baba există un colț pentru comori culturale. Se putea vedea...*
- *Albinele se hotărîră să schimbe modul de viață în strup. Pentru aceasta ele...*
- *clasă este o...*

LINIA VIEȚII

Luați o foaie de hîrtie și desenați linia vieții voastre. Poate fi dreaptă, ascendentă sau descendentă.

Marcați cu X locul în care vă aflați acum.

Înregistrați evenimentele importante din viața voastră. Începeți cu primele întâmplări.

Lăsați mai mult spațiu pentru a putea adăuga pe parcurs.

Simboluri:

- experiențe pozitive, întâmplări favorabile:
- experiențe negative, dificile:
- am învățat ceva din ce mi s-a întîmplat:
- cît de stresant a fost: – puțin, – destul, – foarte stresant

- dacă am riscat: **R**
- dacă a fost alegerea mea: **A**
- dacă a fost unica soluție pe care am avut-o: **X**.

CELE 7 SCHIMBĂRI

1. Imaginați-vă 7 schimbări pe care ați vrea să le introduceți în școala voastră. Această instrucțiune trebuie prezentată prin precizarea faptului că se impune o imaginație nerestrictivă, ca sub efectul unei baghete magice. Schimbările trebuie să fie notate.

2. Pe o foaie, ordonați de sus în jos schimbările, de la cea pe care o considerați cea mai importantă până la cea mai puțin importantă.

3. Pe o altă foaie, faceți aceeași ordonare, însă de la cea pe care o considerați cea mai realizabilă până la cea mai puțin realizabilă.

AUTOCUNOAȘTEREA:

1. **Soarele a răsărit:** pentru copiii cu ochi albaștri, pentru cei care au acasă o soră, pentru cei care au papuci negri, pentru cei care au în numele lor sunetul O, pentru cei care au profil în Facebook, Odnoklassniki.

2. **Linia vieții:** Se va folosi un colan/o coardă și se vor invita, pe rând, copiii să traverseze pe linia vieții, fiecare indicând cele mai importante momente din viața sa.

3. Jocul Cutia magică

Materiale necesare: o cutie cu o oglindă atașată pe fundul ei.

Durata: 1 minut pe participant.

Fiecărui participant i se cere să se apropie de cutie, să arunce o privire în fundul ei și să spună un lucru frumos despre persoana a cărei fotografie se află în interiorul cutiei, fără să spună restului grupului despre ce persoană este vorba. Privind înăuntru se vor vedea, desigur, pe ei și fiecare va trebui să spună ceva bun despre el. La sfârșitul activității animatorul va putea să sublinieze că fiecare om este înzestrat cu anumite trăsături fizice.

Consideri că oglinda te poate ajuta să-ți definești identitatea, astfel încât să poți afirma: Acesta/aceasta sînt eu, cu calitățile și defectele mele?

4. **Jocul Numărul acesta este numele meu.** Se dă fiecărui copil un număr. Toată ziua li se va adresa numai cu acest număr în loc de numele lor.

Brainstorming: *Cum v-ați simți dacă, în locul numelui, ai avea un număr?*

5. Jocul Balonul cu aer cald

Vom pleca într-o călătorie imaginară și vom lua cu noi drepturile copilului, sub formă de bagaje. La un moment dat, balonul se defectează și mai trebuie să-l *ușurăm*. Vom renunța la drepturi, pe rând, pînă cînd copiii refuză să mai renunțe și la alte drepturi. Și, pentru că, probabil, ultimul drept care va rămîne va fi dreptul la

viață, le voi mulțumi și îi voi încuraja să militeze toată viața pentru viață și pentru pace.

6. Activitatea *Să facem cunoștință!*

- Se propune copiilor să se ridice în picioare, să asculte atent și să execute anumite mișcări, dacă corespund categoriei numite.
- Copiii sînt rugați să fie sinceri, deoarece în cadrul acestei activități colegii vor să afle mai multe despre fiecare.
- Activitatea aceasta poate substitui pauza dinamică și poate fi desfășurată mai înainte.
- Se poate propune:
 - *Săriți de atîtea ori, cîți ani aveți;*
 - *Bateți din palme de 3 ori, dacă vă iubiți părinții;*
 - *Vă rotiți o dată dacă aveți prieteni;*
 - *Săriți într-un picior, dacă vă ajutați părinții și buneii;*
 - *Închideți ochii, dacă vă plac fructele;*
 - *Clătinați din cap, dacă spuneți de fiecare dată adevărul;*
 - *Atingeți cu degetul nasul, cei care la școală se comportă mai bine decît acasă;*
 - *Ridicați mîinile sus cei care totdeauna se spală pe mîini înainte de a mânca și în fiecare dimineață pe dinți;*
 - *Atingeți urechile cu mîna cei care iubesc să citească sau să asculte povești;*
 - *Aplaudați-vă sie și colegilor, dacă ați executat mai mult de 3 mișcări.*

7. Mingea călătoare

Vă aranjați în cerc. Invitați alături de voi și profesorii. Voi arunca o minge la un copil, îmi voi striga numele și o caracteristică personală proprie și apoi ies din grup. La fel veți proceda și voi. Ultimul va spune o caracteristică a grupului.

8. Variantă: *Ghemul călător*

Arunc un ghem spre unul dintre voi, după ce îmi spun numele și o caracteristică personală. Cel care prinde ghemul, ține firul bine în mînă, își spune numele și o caracteristică personală, după care aruncă ghemul spre altcineva. Cînd ghemul ajunge la ultimul participant, se va face mișcarea în sens invers, pentru strîngerea ghemului, dar de data aceasta cel ce prinde obiectul își spune propriul nume, apoi numele celui care va primi ghemul.

9. Cercul de conversație

Copiii, organizați în cerc, răspund animatorului sau unui vizitator, continuînd și completînd enunțurile date. Exemple: *Ceea ce prefer eu este ; mi-ar plăcea să fiu ; jocul meu preferat este ; cred că numele meu semnifică ; nu mi-ar plăcea să știu ; sînt fericit (trist) cînd ; aș vrea să fiu mai ; într-o zi, sper* .

Copiilor li se acordă același timp pentru a da răspunsul potrivit, precum și libertatea de a nu răspunde, dacă nu doresc acest lucru, *sărind* peste cei care nu vor sau nu știu să-și exprime opțiunea.

10. Autoportretele

Pe coli de hîrtie A4, copiii vor trasa silueta proprie și vor indica: numele, vîrsta, localitatea de proveniență, caracteristicile personale și fizice, ce le place mai mult să învețe sau să facă la școală, pasiunile, etc. Portretele vor fi fixate sau expuse pe perete în sala de mese sau în club, pentru a permite copiilor să se cunoască mai bine pe ei înșiși și între ei.

11. Îngerășii

Fiecare participant la joc extrage un bilet pe care este scris numele unui coleg. Se stabilește perioada de desfășurare a jocului (cel puțin 2-3 zile) și regulamentul: persoana al cărui nume l-au extras va fi protejată lor, iar ei vor fi *îngerii*. Cu multă discreție, vor trebui să facă pentru protejării lor mici servicii și gesturi drăguțe, astfel încît aceștia să nu-și dea seama care le sînt îngerii. Dacă se comunică în scris, mesajele vor fi transmise prin intermediul conducătorului de joc. La sfîrșitul perioadei stabilite se dezvăluie identitatea îngerilor.

12. Dulăii:

MATERIALE: o pătură, un os (poate fi un bețișor, un creion, o minge, o lingură de lemn, etc.)

DESFĂȘURARE: Pe pătură, legat la ochi, se află un copil ales să fie *dulăul care are osul*. În jurul său se află roata celorlalți *dulăi*, formată din restul elevilor clasei care au ca scop luarea *osului*. Jucătorii, păstrînd o liniște deplină, pentru a se auzi pașii celui care încearcă să ia osul, se pot înțelege din priviri care să încerce să ia osul, sau pot fi indicați de învățător sau alt conducător al jocului.

Dulăul păzitor poate să *doarmă* sau se poate agita cum dorește în jurul osului său. De asemenea, are voie să încerce să-l prindă pe făptaș, fără a depăși pătura.

Făptașul prins este eliminat, cel neprins, trece în locul dulăului.

Cîștigă jucătorul care a reușit de cele mai multe ori să fie *dulăul păzitor*.

Stabilirea celui care va fi prima dată dulău păzitor se poate face folosind numărătoarea:

Ala-bala-portocala

Ce-ai mîncat de te-ai umflat?

Șapte pite și-un pitoi

Și-un găvan de usturoi,

Cioc-boc, treci la loc!

13. De-a căruțașii:

MATERIALE: scaune, mai puține cu unul decît numărul de jucători, care reprezintă *căruța*.

DESFĂȘURARE: Pe scaunele aranjate în cerc, jucătorii așteaptă să înceapă vînzarea *căruțelor*. În mijlocul cercului, jucătorul ales (sau stabilit în urma unei numărători) pentru aceasta, întrebă:

– **De vînzare vreo căruță?**

Repetă întrebarea trecînd de la un jucător la altul. Cînd i se răspunde **Nu**, el va întreba mai departe. Profitînd de un moment de neatenție a *căruțașului cumpărător*, doi jucători diametral opuși, înțelegîndu-se prin semne, încearcă să-și schimbe locurile între ei, strigînd în același timp:

– **Da, avem !**

Cumpărătorul trebuie să profite de această eliberare temporară a scaunelor și să încerce să ocupe el unul. Cel, al cărui scaun a fost ocupat, rămîne... de căruță și trece în mijloc spre a-și cumpăra una.

Cîștigă acei jucători care au reușit de cele mai multe ori să-și schimbe locurile, fără a *rămîne de căruță*.

14. Cine pune fasolea pe masă?

MATERIALE: 6 săculețe de pînză umplute cu fasole și cusute la gură (cîte trei pentru fiecare echipă); fiecare săculeț nu trebuie să cîntărească mai mult de un sfert de kg; două măsuțe al căror blat nu depășește jumătate de metru pătrat.

DESFĂȘURARE: Elevii împărțiți în două echipe se aliniază la 3 m distanță de măsuță (în spatele unei linii). De la această linie, fiecare jucător, primind trei săculețe cu fasole, va încerca să-i arunce, pe rînd, astfel, încît aceștia să aterizeze **și să rămîna pe masă. (Nu este simplu deloc!)**

Fiecare săculeț rămas pe masă aduce echipei cîte un punct. Sau, fiecare săculeț poate primi un anumit număr de puncte (primul – 25, al doilea – 50, al treilea – 100)

Cîștigă echipa care acumulează cele mai multe puncte.

15. Taxiul

Se propune elevilor să se miște prin clasă, imitînd mersul taxiului. La semnal, copiii se împerechează și discută, pornind de la următoarele afirmații: *Îmi place de tine atunci cînd..., Nu-mi place de tine atunci cînd...*

Jocul se repetă pînă cînd se întîlnesc mai multe perechi și discută. Poate fi desfășurat pe fonul unei melodii. Elevii discută cum s-au simțit și ce dificultăți au întîlnit cînd au fost nevoiți să-și manifeste sinceritatea și să-i comunice celuilalt ceea ce simt și gîndesc despre el.

16. Piramida realizărilor:

Fiecare participant al grupului, la finele zilei, va spune ce realizare a făcut el, plasînd mîna în centrul cercului format. Următorul participant va plasa mîna pe a predecesorului, formînd o piramidă.

17. Soarele din pălmuțe:

Fiecare participant va decupa fără foarfece mînuța sa, după care va scrie 5 promisiuni în legătură cu ceva. De ex.: *Promit că voi proceda...*

18. Acvariul

Scaunele se aranjează în două cercuri concentrice, unul mai mic în interior (2-3 scaune) și restul – în exterior. Pe scaunele din cercul interior se așează 2-3 participanți care încep o discuție referitoare la subiectul dat. Odată începută discuția, orice membru din cercul exterior poate veni să participe la discuție, înlocuind unul din cei 2-3 protagoniști inițiali.

Această înlocuire se poate face numai atingînd ușor cu mîna umărul unei persoane din cercul central, atunci, cînd aceasta tace. Se pot face oricît de multe mișcări între participanții din cercul exterior și cel interior, înlocuirea făcîndu-se numai *cînd unul dintre participanții din cercul interior tace*.

Formatorul poate participa și el la discuții în același mod. Această intervenție poate avea loc fie la început, pentru a încuraja participarea, fie mai tîrziu, pentru a redirecționa discuția.

Este bine de a pune o limită de timp discuției (1/2 de sesiune, de exemplu), pentru a da prilejul apoi grupului să discute experiența.

Evaluare: starea se spirit creată prin *spargerea gheții*, entuziasmul participării la jocuri.

METODA PĂLĂRIILOR GÎNDITOARE

Dacă interpretezi rolul unui gînditor, chiar vei deveni unul.

Edward de Bono

➤ Este o tehnică interactivă, de stimulare a creativității participanților care se bazează pe interpretarea de roluri, în funcție de pălăria aleasă. Se prezintă 6 *pălării gînditoare*, fiecare avînd cîte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Membrii grupului își aleg pălăriile și vor interpreta astfel rolul precis, așa cum consideră mai bine.

➤ Rolurile se pot inversa, participanții sînt liberi să spună ce gîndesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă. Culoarea pălăriei este cea care definește rolul. Astfel:

○ *Pălăria albă:* • Oferă o privire obiectivă asupra informațiilor; • Este neutră; • Este concentrată pe fapte obiective și imagini clare; • Stă sub semnul gîndirii obiective.

○ *Pălăria roșie:* • Dă frîu liber imaginației și sentimentelor; • Oferă o perspectivă emoțională asupra evenimentelor; • Roșu poate însemna și supărarea sau furia; • Descătușează stările afective.

○ *Pălăria neagră*: • Exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata; • Oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție; • Este perspectiva gândirii negative, pesimiste.

○ *Pălăria galbenă*: • Oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației; • Culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul; • Este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic.

○ *Pălăria verde*: • Exprimă ideile noi, stimulând gândirea creativă; • Este verdele proaspăt al ierbii, al vegetației, al abundenței; • Este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare.

• *Pălăria albastră*: • Exprimă controlul procesului de gândire; • Albastru a rece; este culoarea cerului care este deasupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător; • Supraveghează și dirijează bunul mers al activității; • Este preocuparea de a controla și de a organiza.

Participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să-și reprezinte fiecare pălărie, gândind din perspectiva ei. Nu pălăria în sine contează, ci ceea ce semnifică ea, ceea ce induce culoarea fiecăreia.

Cele 6 *pălării gânditoare* pot fi privite în perechi:

Albă – roșie; neagră – galbenă; verde – albastră

Pălăria albastră: *Sîntem convinși că...*

Pălăria verde: *Avem o idee...*

Pălăria neagră: *Gîndim altfel...*

Pălăria roșie: *Presupunem că...*

Pălăria galbenă: *Totul va fi bine, mai ales că...*

Pălăria albă: *Totuși, corect este...*

2.2. Realizarea interdisciplinarității în cadrul EMS

Din perspectiva unei pedagogii a valorizării umanului, demersul didactic proiectat la orele de Educație Moral-spirituală presupune valorificarea celor opt tipuri de inteligențe (talente): verbal-lingvistică; vizuală-spațială; corporală-chinestezică; logică-matematică; intrapersonală; interpersonală; muzicală-ritmică și naturalist (*Teoria inteligențelor multiple și diferențierea instruirii Gardner*).

Pentru fiecare tip de inteligențe se propun metode respective.

• Pentru copiii cu **inteligență lingvistică** (învață repede și corect limba maternă, citesc, folosesc metafora, au o deosebită sensibilitate pentru înțelesul și ordinea cuvintelor) sînt binevenite tehnicile: exerciții de comunicare dialogată în baza imaginilor, povestirea unor întâmplări personale ale copiilor, utilizînd cuvintele-cheie, studiul de caz, asalt de idei etc.

- Pentru copiii cu **inteligență logico-matematică** (determină înțelegerea relațiilor dintre acțiuni, obiecte, idei) propunem descoperirea unor calități ale personajelor codificate în panglica de desene, completarea enunțurilor, restabilirea ordinii cuvintelor în propoziție, problematizarea, studiul de caz etc.

- Pentru copiii cu **inteligență muzicală** (sînt sensibili la tonalitatea, intensitatea și timbrul sunetului, recunosc, creează și reproduc muzica, folosind un instrument muzical sau vocea) pot fi aplicate tehnicile: interpretarea cîntecelor, colindelor etc.

- Pentru copiii cu **inteligență spațial-vizuală** (transforma aspecte ale experienței vizuale cu ajutorul imaginației) pot fi aplicate tehnicile: redarea prin desen a personajelor din povești, confecționarea dirijată a mărișoarelor, desenarea ilustratelor pentru ființele dragi etc.

- Pentru copiii cu **inteligență naturalistă** (înțeleg lumea naturală, iubesc plantele și animalele, stabilesc relații ecologice) se propun exerciții de observare a mediului înconjurător, îngrijirea plantelor, animalelor etc.

- Pentru copiii cu **inteligență corporal-chinestezică** (mimează ușor, interpretează cu plăcere un joc de rol, mișcări de dans) se aplică exerciții de simulare a unor norme de comportare civilizată, alcătuirea și interpretarea dialogului în baza unei situații etc.

- Pentru copiii cu **inteligență interpersonală** (este conștient de punctele tari și slabe, cooperează în grup), pot fi aplicate tehnicile: caracterizarea personajelor în raport cu faptele săvîrșite, comentarea comportamentelor și stabilirea trăsăturilor de caracter, învățătura poveștii, comentarea proverbelor etc.

- Pentru copiii cu **inteligență intrapersonală** (stabilește și urmărește un obiectiv, exprimă și e conștient de diferite sentimente,) sînt utile tehnicile: alcătuirea și comunicarea unor detalii diferite de textul poveștilor, alte încercări trăite de personaj, alt sfîrșit al poveștii, comunicarea unor situații motivate reale/imaginare, de genul: *Aș vrea să fiu..., pentru că...* etc.

Aplicarea Teoriei inteligențelor multiple în cadrul lecțiilor de Educație Moral-spirituală va asigura transferul unui sistem de valori de la o disciplină la alta, transformarea valorilor în modele atitudinale și comportamentale.

Metodologia EMS este construită pe **axiomele**: (6)

- * alternanța adecvată a celor 3 forme de organizare a EMS (frontală/colectivă, în echipe de cooperare, individuală) să permită desfășurarea optimală a activității de învățare propriu-zisă;

- * obiectivele formulate presupun antrenarea sistematică a capacităților elevilor de a cunoaște, înțelege, reacționa, transfera cunoștințele în practica vieții;

- * strategiile de învățare poartă un caracter activ-participativ, elevul fiind antrenat, exercitat în elaborarea de modele de conduită;

* de alegerea metodei depinde eficacitatea și rezultatele finale ale obiectivelor trasate; strategiile educaționale sînt modalități reglementate de relația reciprocă pedagog – elev; elev – elev;

* realizarea obiectivelor EMS de către elevul claselor primare trebuie să fie supravegheată tot atît de riguros ca și reușita lui la citit, scris și matematică.

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de **criteriile: (6)**

* poziția morală, exprimată în înțelegerea de către copil a aspectului cu adevărat moral al acțiunilor de comportare, reacție vie la bine și la rău, atitudine adecvată față de oameni și natură;

* activismul moral-creator al personalității, manifestat în operarea de sine stătătoare a copilului cu algoritmul logico-verbal de judecată în vederea alegerii situației problemelor morale, teoretice și practice;

* conștientizarea esenței valorilor și importanței social-valorice a realizării scopurilor de a face lucruri bune pentru cei din jur;

* stabilitatea conduitei morale a fiecărui copil în situații obișnuite și necunoscute;

* independența relativă a comportării în lipsa controlului din partea adulților;

* priceperea de a prevedea și evita neînțelegerile, situațiile neplăcute, conflictele.

Tipuri de inteligență

Tabelul 2

Tipul de inteligență	Cred că cel mai mult mă caracterizează:	La realizarea sarcinilor de activitate reflectez:
Inteligența lingvistică	<ul style="list-style-type: none"> • am vocabular bine dezvoltat; • povestesc ca să explic; • particip activ la discuții/dezbateri în grup; • scriu cu ușurință (proză/poezie/articole); • îmi place să citesc; • caut/împrumut cărți. 	Cum aș putea să utilizez scrisul sau exprimarea verbală pentru realizarea sarcinii?
Inteligența logico-matematică	<ul style="list-style-type: none"> • pot să traduc ceva într-o formulă matematică; • elaborez/deduc modele, simetrii și folosesc analogia pentru a explica; • demonstrez ceva utilizînd scheme; • reconstruiesc relații cauzale. 	Cum aș putea să utilizez numere, structuri logice și clasificări pentru a clarifica tema/ideea?

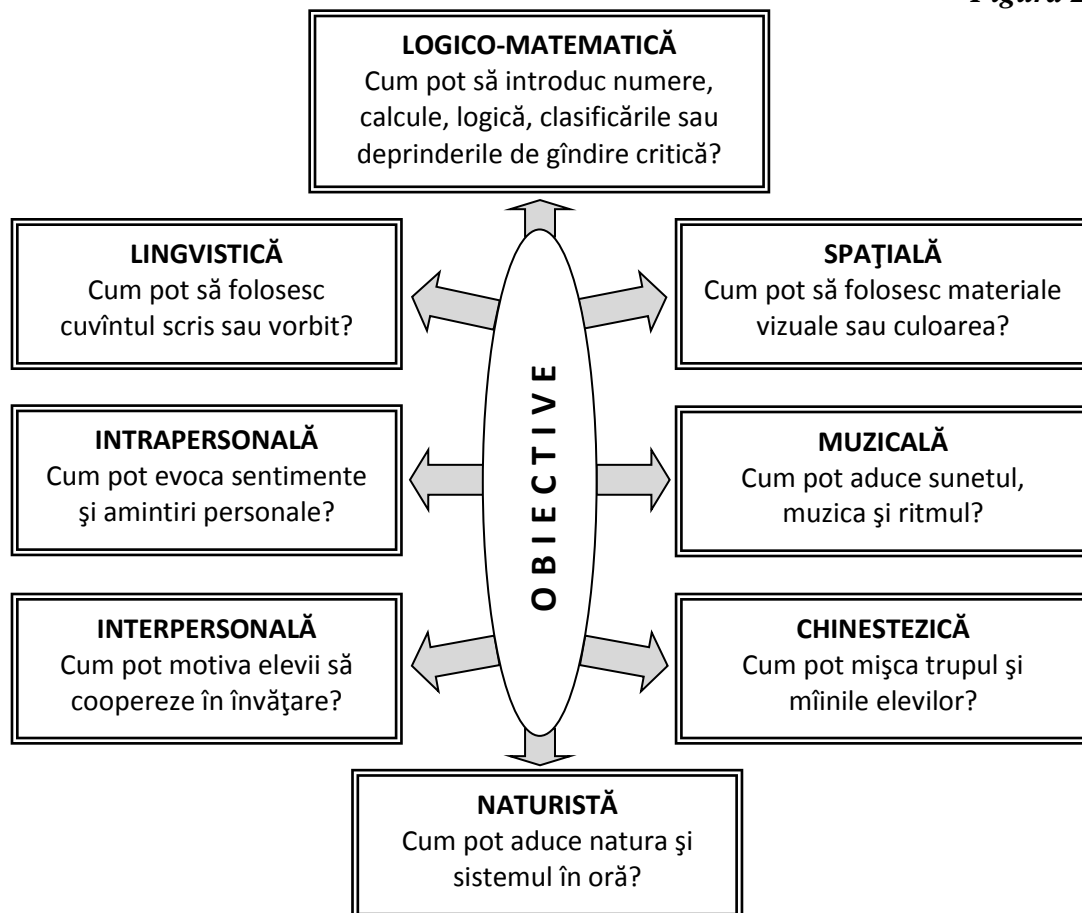
Inteligența muzicală	<ul style="list-style-type: none"> • dovedesc sensibilitate la sunete; • creez melodie și ritm; • confecționez un <i>instrument muzical</i> și îl folosesc pentru a explica ceva; • indic modele ritmice, fredonez; • reacționez imediat la muzică. 	Cum aş putea să utilizez sunetele sau să pun ideea pe ritm sau melodie?
Inteligența spațială	<ul style="list-style-type: none"> • desenez pentru a explica/demonstra; • dispun de percepție corectă din mai multe unghiuri; • mă orientez în spațiu; • creez cu ușurință imagini mentale; • cunosc/recunosc locul obiectelor în spațiu. 	Cum aş putea să vizualizez, să desenez sau să conceptualizez spațial ideea?
Inteligența chinezească	<ul style="list-style-type: none"> • îmi controlez cu ușurință mișcările; • particip cu plăcere la jocurile de rol; • mimez ușor; • dansez, execut exerciții fizice; • manifest nevoie de mișcare. 	Cum aş putea să utilizez corpul sau să manipulez obiectele în realizarea sarcinii?
Inteligența naturală	<ul style="list-style-type: none"> • observ și notez; • descriu schimbările din mediul înconjurător; • îmi place să cresc/îngrijesc animale, plante; • desenez/fotografiez obiecte din natură; • clasific/operez cu categorii clar definite. 	Cum aş putea prin intermediul observației să identific/descopăr relații din mediul înconjurător?
Inteligența interpersonală	<ul style="list-style-type: none"> • manifest sensibilitate și atenție față de ideile/comportamentele persoanelor din jur; • cooperez bine în grupul de lucru; • înțeleg problemele celorlalți și mediez conflictele; • îmi place să explic/predau ceva; • comunic, am mulți prieteni, organizez activități. 	Cum aş putea utiliza învățarea prin cooperare și liderismul pentru a utiliza capacitățile de interacțiune în realizarea sarcinii?
Inteligența intrapersonală	<ul style="list-style-type: none"> • îmi stabilesc un scop și îl urmăresc cu perseverență; • țin un jurnal; • am nevoie de propriul spațiu și de timp pentru mine; • îmi recunosc punctele tari și pe cele slabe (știu ce pot și ce nu pot să fac); • descriu caracteristicile personale care mă ajută la ceva; • sînt reflexiv și analitic. 	Cum aş putea utiliza reflecția personală ca modalitate de conștientizare a sarcinii de activitate?

În acest context al argumentației se pune și problema promovării perspectivei interdisciplinare în cadrul lecțiilor de Educație moral-spirituală.

Demersul didactic proiectat la orele de Educație Moral-spirituală presupune valorificarea celor opt tipuri de inteligențe (talente): verbal-lingvistică; vizuală-spațială; corporală-chinestezică; logică-matematică; intrapersonală; interpersonală; muzicală-ritmică și naturalistă. (*Teoria inteligențelor multiple și diferențierea instruirii, Gardner*)

La lecțiile bazate pe **inteligențe multiple** profesorul poate porni de la următorul set de întrebări:

Figura 2

Valorificând aceste tipuri de inteligențe, încă de la clasa I, fiecare elev va conștientiza punctele tari și slabe pe care le posedă, va încerca să le fructifice pe cele tari și să le amelioreze pe cele slabe. În același timp, elevii vor înțelege că lucrând individual sau în echipă, pot obține rezultate maxime, valorificând tot ceea ce pot ei oferi mai bun.

Putem realiza cu elevii proiecte pe diferite teme, care presupun inițiativă, creativitate, originalitate, cercetare, studiu individual, muncă în echipă, în selectarea și prelucrarea informațiilor utile, în alegerea modalităților de ilustrare a informațiilor, în organizarea și realizarea dosarului colectiv, în realizarea suporturilor pentru ilustrare și evaluare. Această trudă a elevilor, cu niveluri diferite de competențe și abilități, este răsplătită cu satisfacția reușitei, dar și mai mult, cu lărgirea ariei de cunoștințe referitoare la subiectul ales.

Interdisciplinaritatea va deveni din ce în ce mai mult un mod de organizare a învățării, asociindu-se cu principiul educației permanente în pregătirea copiilor pentru o învățare continuă și pentru evaluare sau autoevaluare.

Corelații interdisciplinare axiologice se pot realiza prin poezie, ca modalitate artistică de ilustrare a realității din natură și societate, a conținuturilor specifice educației morale, grație multitudinii de sensuri și valori sugestive ale cuvântului, datorită limbajului concentrat, metaforic, urmărind să asigure o cunoaștere specifică, afectivă a valorilor tradiționale și universale.

Un exemplu în acest sens pot reprezenta caietele individuale întitulate: *Cartea mea de povești*. Aceste cărți sînt confecționate de copii, purtînd elemente specifice personalității lor. Ele pot fi completate cu desene, picturi, fotografii personale ale titularului. Cărțile pot cuprinde imagini decupate în prealabil din cărți și reviste deteriorate – publicații care pot fi reutilizate prin salvarea imaginilor bune și refolosirea lor. Această activitate, gîndită interdisciplinar, asigură conexiunea între aproape toate disciplinele de învățămînt și cuprinde o varietate de activități de învățare specifice, dintre care exemplificăm:

- povestea pretext pentru introducerea în activitate (care solicită ajutorul elevilor pentru recuperarea lumii poveștilor);
- exerciții de recunoaștere a personajelor pe baza unor scurte fragmente reprezentative din basme;
- exerciții-joc *Calități și defecte*: identificarea calităților unor personaje, precizarea opusului acestora, adică a defectelor și atribuirea acestora altor personaje care le posedă;
- exerciții de calcul sub formă de concurs între grupe de elevi pentru a deduce numere reprezentative pentru anumite povești;
- realizarea în echipă a unor personaje îndrăgite, a castelului din basme, folosind ca materiale de lucru dulciuri și materiale din natură;
- decorarea lucrărilor realizate folosind instrumente și tehnici specifice;
- ca un cumul al tuturor activităților legate de lumea basmelor, pentru asigurarea feed-backului, se solicită în aceeași măsură creativitatea și opiniile elevilor: ei trebuie să intervină în viața personajelor îndrăgite, să modifice un singur lucru pentru a le schimba destinul;
- activitatea poate fi destinsă prin exerciții de interpretare, sub formă de dialog și concurs între grupele de lucru, a cîntecelor studiate, pe ritm de dans.

2.3. Strategii de evaluare

În cadrul orelor de Educație Moral-spirituală, elevii nu se apreciază cu note punctuale sau calificativ. Evaluarea aplicată va fi una autentică, valorificând punctele forte ale fiecărui elev, evidențiind progresele elevilor; antrenând rezultatele colaborării active dintre părinți și învățători, precum și dintre învățători și copii. Se vor evalua abilitățile de comunicare; gradul de integrare: acceptare și respect; gradul de sociabilitate: relaționare și interacționare socială, activități pe grupe; gradul de participare, cooperare; gradul de implicare, inițiativă și creativitate în oferta de soluții; capacității de autoevaluare obiectivă.

Formarea atitudinilor și învățarea valorilor moral-spirituale este un demers complicat și de durată. Aspectul problematic este dat de specificul achizițiilor afective, ce nu permit detalieri în unități decompozabile. În general, o activitate afectivă nu se poate defini printr-un corelat observabil, ca în cazul unei activități cognitive, ci prin efectul ei indirect. Potențialul valorilor moral-spirituale, odată interiorizat, captează noi valori, se amplifică și trezește noi căutări. Aceasta presupune circumscrierea și desfășurarea unor conținuturi informative și formative în acord cu situația de învățare, folosirea inspirată a unor metode și tehnici de evaluare.

În procesul evaluării finalităților EMS se va ține cont de *criteriile*:

- poziția morală, exprimată în înțelegerea de către copil a aspectului cu adevărat moral al acțiunilor de comportare, reacție vie la bine și la rău, atitudine adecvată față de oameni și natură;
- activismul moral-creator al personalității, manifestat în operarea de sine stătătoare a copilului cu algoritmul logico-verbal de judecată în vederea alegerii situației problemelor morale, teoretice și practice;
- conștientizarea esenței valorilor și importanței social-valorice a realizării scopurilor de a face lucruri bune pentru cei din jur;
- stabilitatea conduitei morale a fiecărui copil în situații obișnuite și necunoscute;
- independența relativă a comportării în lipsa controlului din partea adulților;
- priceperea de a prevedea și evita neînțelegerile, situațiile neplăcute, conflictele.

O evaluare eficientă a sistemului de învățământ trebuie:

- să arate cadrelor didactice dacă au fost atinse obiectivele preconizate;
- să ajute cadrele didactice să facă o diagnoză și o prognoză a progresului celor inspectați;
- să ajute cadrul didactic să-și evalueze propria activitate;

- să furnizeze un feed-back permanent către toți agenții educaționali, factorii de decizie și societate;
- să orienteze actorul educațional în alegerea celei mai bune căi de afirmare;
- să fie urmată și integrată de acțiunea de elaborare a deciziilor și stabilire a modalităților corective și ameliorative, a căror aplicare corectă îi va asigura eficiența.

Progresele copiilor în cadrul orelor de EMS se realizează prin:

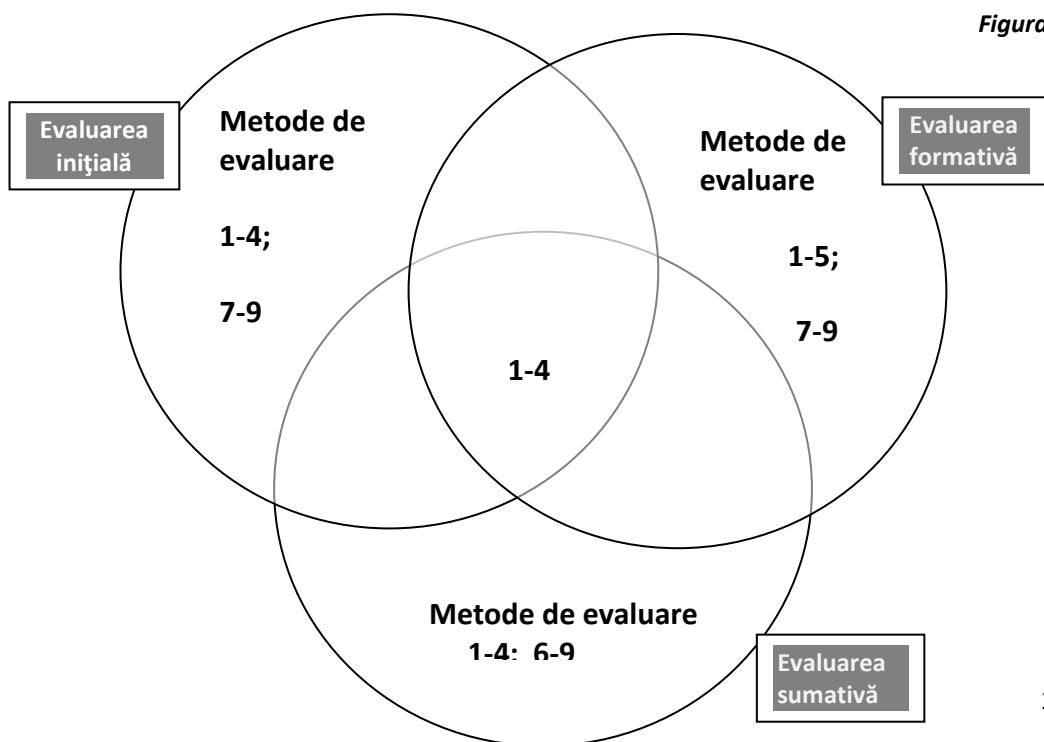
- observări;
- povestiri;
- discuții libere;
- expoziții;
- lucrări practice;
- plimbări;
- vizite;
- excursii.

La orele de EMS vor fi utilizate următoarele **metode și tehnici de evaluare**:

- Probe scrise
- Probe orale
- Probe practice
- Testarea
- Observarea comportamentului
- Portofoliul
- Proiectul
- Jocuri didactice evaluative
- Autoevaluarea
- Evaluarea reciprocă

Mai jos, vom încerca să corelăm schematic **tipurile de evaluare** (inițială, formativă, sumativă) și **metodele de evaluare**, prin intermediul Diagramei Venn-Euler.

Cercurile redau tipurile de evaluare iar cifrele din cercuri – metodele de evaluare.

Tabelul 3

Evaluarea inițială	Evaluarea formativă	Evaluarea sumativă
<ul style="list-style-type: none"> • Probele scrise • Probele orale • Probele practice • Testarea • Autoevaluarea • Jocuri didactice evaluative • Evaluarea reciprocă 	<ul style="list-style-type: none"> • Probele scrise • Probele orale • Probele practice • Testarea • Observarea sistematică • Evaluarea reciprocă • Jocuri didactice evaluative • Autoevaluarea 	<ul style="list-style-type: none"> • Probele scrise • Probele orale • Probele practice • Testarea • Portofoliul • Jocuri didactice evaluative • Evaluarea reciprocă • Autoevaluarea

Cadrul didactic, managerul școlar, trebuie să țină cont de faptul că notarea nu se face după fiecare evaluare, ci numai atunci când se reflectă cu adevărat pregătirea elevilor, la un moment dat, relevat de profesor în dinamica parcurgerii materiei.

Autoevaluare (1)

1. Din lista de cuvinte propuse, selectează, pe două coloane, trăsăturile de caracter care generează:

Virtuți morale

Vicii

Cumpătat, răbdător, dușmănos, onest, leneș, înțelept, binevoitor, blînd, credincios, harnic, milostiv, prietenos, egoist, iertător.

14 puncte

2. Completează enunțurile :

A fi cumpătat înseamnă ...

A fi onest înseamnă ...

A fi milostiv înseamnă ...

A fi prietenos înseamnă ...

A fi iertător înseamnă ...

5 puncte

3. Explică, în cel mult 2 enunțuri, înțelesul versurilor:

Comoara sufletului

ca și-a minții

E să iubești, pentru-a

Putea ierta.

Mihail Codreanu

4 puncte

4. Enumeră 5 calități sufletești omenești pe care le consideri mai de preț.

5 puncte

Total: 28 puncte

Autoevaluare (2)

1. Enumeră cinci acțiuni prin care poți exprima respectul față de cei din jurul tău.

5 puncte

2. Numește 4 faptele prin care poți recunoaște că un copil are cei 7 ani de acasă.

4 puncte

3. Exemplifică prin 4 fapte cum îndeplinești porunca.

*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine,
să trăiești mulți ani pe pământ.*

4 puncte

4. Continuă cu 3 denumiri lista valorilor naționale.

tradiții populare, opere de artă ...

3 puncte

5. Completează enunțul cu 3 argumente.

Eu îmi iubesc Patria pentru că ..., ...,

6 puncte

Total : 22 puncte

Autoevaluare (3)

1. Enumeră 5 datini în legătură cu sărbătorile de iarnă.

5 puncte

2. Numește 3 dintre tradițiile creștine din ziua de Paști.

3 puncte

3. Enumeră 5 calități morale pe care le-ai desprins din pildele lui Hristos.

5 puncte

4. Numește cel puțin 5 valori creștine propovăduite de către Mântuitorul și Sfinții Apostoli.

5 puncte

5. Expune în două enunțuri care este sarcina comună a tuturor oamenilor de bună credință din lume.

6 puncte

Total : 24 puncte

III. PROIECTAREA DIDACTICĂ. SUGESTII METODICE

3.1. Tipuri de proiectare didactică

În funcție de orizontul de timp luat ca referință, distingem următoarele tipuri fundamentale de proiectare didactică:

1. **proiectarea globală** – are drept referință o perioadă mai mare din timpul de instruire la disciplina școlară: de la un ciclu școlar la un an de studii; se concretizează în elaborarea planurilor de învățământ și a curriculumului școlar la această disciplină;
2. **proiectarea eșalonată** – are ca referință perioade mai mici de timp, de la anul școlar pînă la timpul consacrat unei singure activități didactice, se concretizează în *proiectarea activității anuale*, (sau semestriale) pe baza planului de învățământ și a curriculumului școlar sau a activității didactice concrete (lecția, activitatea extrașcolară etc.).

Astfel, proiectarea eșalonată poate fi:

- a) de lungă durată (proiectarea anuală, pe semestre sau trimestre);
- b) de scurtă durată (proiectarea didactică a activității educaționale concrete, inclusiv proiectul didactic al lecției).

Fiecare tip de proiectare își are locul și rostul său în organizarea procesului educațional, iar între ele există un raport de subordonare.

Proiectarea de lungă durată

Proiectare didactică de lungă durată, sau planificarea calendaristică (tematico-calendaristică) se elaborează în baza curriculumului la disciplină și se concretizează în:

- identificarea competențelor specifice și a subcompetențelor, urmărite în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplină;
- analiza conținutului, identificarea unităților de conținut și a succesiunii lor;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate și precizarea datei sau a săptămînii din structura anului școlar);
- distribuția timpului pe activități: recapitulare (inițială și/sau finală), predare-învățare, evaluare.

La elaborarea proiectării de lungă durată (planificarea calendaristică) profesorul va ține cont de următoarele prevederi:

- planul va conține indicatorii tuturor competențelor specifice și a subcompetențelor selectate din curriculum, care au tangență la tema (capitolul) respectivă;

- succesiunea studierii temelor, de regulă, va fi realizată în conformitate cu manualul utilizat la clasă;
- repartizarea orelor este efectuată în funcție de pregătirea elevilor;
- în plan se vor indica orele, precum și activitățile preconizate pentru realizarea evaluării inițiale și sumative;
- planul calendaristic poate fi refăcut/actualizat pe parcursul anului de învățământ în funcție de rezultatele evaluării elevilor; poate fi schimbată repartizarea inițială a orelor; poate fi plasat accentul pe anumite competențe etc.

Proiectarea de scurtă durată/zilnică

Proiectarea didactică de scurtă durată se realizează reieșind din dimensiunile procesului didactic stipulat în proiectarea didactică de lungă durată. Elementul principal de referință într-o proiectare zilnică sînt obiectivele operaționale.

Proiectul didactic zilnic conține date generale și scenariu de desfășurare a activității didactice concrete, care la fel se bazează pe elementele constitutive ale procesului instructiv.

În practica școlară se utilizează mai multe modele ale proiectului didactic de scurtă durată. Profesorul poate folosi orice model pe care îl consideră funcțional, doar că acesta trebuie să fie elaborat corect din punct de vedere metodic.

Din multitudinea de modele pe care le întîlnim în literatura de specialitate putem identifica două modele optime care pot fi ușor utilizate de către profesori:

- a) modelul de proiect didactic, în care se pune accent pe corelația dintre cei doi actanți ai procesului didactic: profesorul și elevul, cu indicarea modalității de stabilire a feedback-ului.
- b) modelul de proiect didactic în care se pune accent pe corelația dintre elementele-cheie ale procesului educațional (obiective, conținut, tehnologie didactică).

3.2. Proiectarea activității didactice la disciplina școlară Educația moral-spirituală

Sugestii de planificare calendaristică în clasa I

Tabelul 4

Indicatorul competențelor specifice (CS) și subcompetențelor (SC) selectate din curriculum		Nr. crt.	Subiectul de conținut	Nr. de ore	Data	Note
CS	SC					
			Modulul I: <i>Eu sînt școlar</i>	10		
		1.	Evaluare inițială	1		
		2.	Să facem cunoștință!	1		
		3.	Ghiozdanul meu	1		
		4.	Ziua mea de muncă	1		
		5.	Ion Creangă – povestitorul meu preferat	1		
		6.	Lumea basmelor îndrăgite	1		
		7.	Familia mea	1		
		8.	Patria mea – Republica Moldova	1		
		9.	Excursie în natură	1		
		10.	Totalizare. Evaluare	1		
			Modulul II: <i>Învăț să fiu om bun</i>	10		
		11.	Lecția de Bunătate	1		
		12.	Lecția de Prietenie	1		
		13.	Învățătura lui Hristos	1		
		14.	Crăciunul copiilor	1		
		15.	Colindele mele de Crăciun	1		
		16.	Lecția de Sîrguință	1		
		17.	Lecția de Răbdare	1		
		18.	Lecția de Iubire	1		
		19.	Lecția de Iertare	1		
		20.	Totalizare. Evaluare	1		
			Modulul III: <i>Eu și lumea din jurul meu</i>	13		
		21.	Mărțișoarele copiilor	1		
		22.	Cea mai scumpă	1		
		23.	Primăvara pe meleag	1		

		24.	Albăstreaua	1		
		25.	Biruința vieții	1		
		26.	Sărbătoare luminată	1		
		27.	Copăcei în primăvară	1		
		28.	Viețuitoarele fără grai	1		
		29.	Dărnicie pentru toți	1		
		30.	Harnici ca albinele	1		
		31.	Totalizare. Evaluare	1		
		32.	Excursie	1		
		33.	Recapitulare	1		

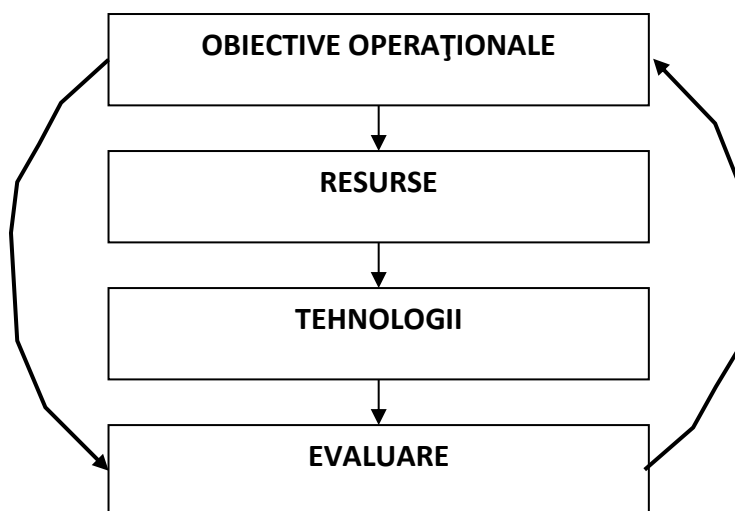
Observații:

- 1) Prin notațiile de tipul **I. SC₂** înțelegem a doua subcompetență din lista de referință a competenței specifice I.
- 2) Data se va scrie cu creionul pentru a putea fi modificată pe parcursul anului de studii.
- 3) În coloana *Note* se vor indica observațiile parvenite pe parcursul anului privind cele proiectate.

3.2. Recomandări privind proiectarea unităților de învățare

Un proiect didactic bine gândit descrie anticipat modul cel mai simplu de realizare și de testare a unui set de obiective operaționale: (14, p.150)

Figura 4

Evidențiem următoarele etape de elaborare a unui proiect didactic zilnic:

Tabelul 5

Nr. crt.	Etapa	Problema educațională care se rezolvă.	Operații
1.	Precizarea subcompetențelor, obiectivelor operaționale	Ce voi face? Ce urmăresc?	1. Stabilirea cât mai clar și corect posibil: – ce va ști, – ce va ști să facă, – cum va fi elevul la sfârșitul activității didactice (lecției). 2. Corelarea celor stabilite cu curriculumul școlar la disciplina școlară. 3. Determinarea posibilităților de realizare a celor preconizate în intervalul de timp avut la dispoziție.
2.	Analiza resurselor educaționale	Cu ce voi face?	4. Selectarea și prelucrarea conținuturilor adecvate subcompetențelor și OO precizate. 5. Analiza condițiilor concrete de muncă în clasa respectivă (particularitățile elevilor și condițiile materiale).
3.	Elaborarea strategiei	Cum voi proceda?	6. Determinarea tipului de lecție adecvat obiectivelor stabilite și duratei lecției. 7. Alegerea formelor de organizare. 8. Selectarea metodelor de predare-învățare. 9. Alegerea mijloacelor necesare de învățămînt. 10. Combinarea conținuturilor, formelor, metodelor și mijloacelor în strategii didactice centrate pe obiectivele preconizate. 11. Imaginarea scenariului activității didactice în ansamblu.
4.	Elaborarea sistemului de evaluare	Cum voi ști dacă s-au realizat obiectivele preconizate?	12. Alegerea tipului de evaluare corespunzător obiectivelor precizate. 13. Alegerea metodelor și procedeele respective de evaluare. 14. Alegerea mijloacelor (sarcinilor didactice) pentru realizarea evaluării procesului desfășurării lecției și a evaluării nivelului de atingere a obiectivelor precizate.
5.	Evaluarea (auto-evaluarea) în ansamblu a activității didactice proiectate.	Ce mai trebuie să precizez?	15. Concluzii privind precizarea obiectivelor formulate. 16. Concluzii privind metodologia aleasă. 17. Concluzii privind sistemul de evaluare propus. 18. Precizarea, în ansamblu, a strategiei de predare-învățare-evaluare în cadrul activității didactice (lecției) proiectate.

Proiectarea demersurilor se recomandă a fi realizată din perspectiva selecției modelului de structurare a activităților.

1. Modelul învățării secvențiale a cunoștințelor în lecție (ISC) (R. M. Gagné, 1968) este fundamentat pe următoarele evenimente ale instruirii:

- captarea atenției;
- informarea elevilor despre obiectivul urmărit;
- stimularea reactualizării cunoștințelor învățate anterior;
- prezentarea materialului-stimul;
- asigurarea *dirijării învățării*;
- obținerea performanței;
- asigurarea feed-back-ului pentru corectitudinea performanței;
- evaluarea performanței;
- intensificarea proceselor de retenție și de transfer.

Evenimente instrucționale nu se produc invariabil, strict în ordinea prezentată, selecția fiind în deplină concordanță cu tipul lecției, obiectivele prevăzute precum și finalitățile urmărite.

2. Modelul Evocare – Realizarea sensului – Reflecție (ERR) (J.L. Meredith, K.S. Steele, 1995) configurat ca un cadru de gândire și de învățare propice dezvoltării gândirii critice și integrării creative a informațiilor și conceptelor.

Această structură integrată de predare-învățare oferă o concepție despre instruire și un mecanism de organizare a activității în orice situație de învățare sau într-o lecție și se fundamentează pe următoarele întrebări:

Tabelul 6

1. Evocarea	2. Realizarea sensului	3. Reflecția
<ul style="list-style-type: none"> • Care este subiectul? • Ce știu deja despre el? • Ce aștept, vreau și/sau ar trebui să aflu despre el? • De ce trebuie să aflu aceste lucruri? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce înțeleg din aceste informații noi? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ce am aflat? • Ce mi se pare mai important? • Ce semnificație au pentru mine noile cunoștințe? • De ce cred asta? • Cum integrez noile cunoștințe în sistemul vechilor cunoștințe?

3. Modelul de structurare a lecției Știu – Vreau să știu – Am învățat (*Know – Want to know – Learned* sau **K-W-L**, Donna Ogle, 1986). Semnificația inițialelor K-W-L este explicată prin întrebările: *Ce știu?* – *Ce vreau să știu?* – *Ce am învățat?* Acest model este structurat în cinci etape, în care se evidențiază clar situația de plecare (ceea ce știau elevii), aspectele pe care doresc să le cunoască în timpul activității (consemnate în rubrica *Vreau să știu*) și ceea ce au dobândit prin procesul de învățare (idei consemnate în rubrica *Am învățat*).

1. Ce știi despre subiect?	2. Ce vreau să știu?	3. Învățarea noilor conținuturi	4. Ce am învățat?	5. Ce altceva aș dori să aflu despre subiect?
-----------------------------------	-----------------------------	--	--------------------------	--

Pentru a oferi demersului instrucțional interactivitate și eficiență este recomandabilă utilizarea strategiilor de lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice. Astfel, aplicarea unei tehnologii didactice este condiționată de calitatea ei, de caracterul deschis, dinamic care-i permite să răspundă la schimbările intervenite în sistemul educațional, să se raporteze cât mai adecvat la înnoirile sistemului de învățământ, de exemplu, trecerea de la sistemul de obiective la cel de competențe.

Tabelul 7

Domeniul de activitate	Evocare	Realizare a sensului	Reflecție
Lectură	Citate Jurnalul dublu Jurnalul triplu Mîna oarbă Reacția cititorului	Interogarea multiprocesuală Interviul în trei trepte Lectura ghidată Lectura intensivă Lectura împotriva Lectură în perechi. /Rezumate în perechi Mozaic Predarea complementară SINELG	În căutarea autorului Jurnalul triplu Revizuirea circulară
Scriere	6 De ce? Argument în patru pași Argumente pe cartele Asocieri forțate Asocieri libere Bliț Brainwriting Citate Graffiti Graficul T Lanțuri asociative Pagina de jurnal	Cercetarea împărtășită Consultații în grup Cubul Eu cercetez Lasă-mi mie ultimul cuvînt! Maratonul de scriere Presupunerea prin termeni	Cinquain Eseu Jurnalul reflexiv Manuscrisul pierdut Masa rotundă

	Scriere liberă		
Discuție	Brainstorming Clustering Diagrama Venn Generalizarea categorială Graficul conceptual Linia valorii Secvențe contradictorii Tabelul trăsăturilor semantice	Colțuri Consultații în grup Controversa academică Controversa constructivă Discuția ghidată Pălării gânditoare Pixuri în pahar Pînza discuției	Dezbateri Diagrama Venn Intra-act-ul Roata/Cercul Turul galeriei

N.B.! Majoritatea tehnicilor sînt interșanjabile, depind de proiectul demersului didactic.

În tabelul de mai jos sînt prezentate verbele operaționale – indicatori pentru proiectarea didactică, exprimate la infinitive, însoțite de complementul lor direct, utilizate în stabilirea de către profesor a obiectivelor operaționale ale lecției de Educație moral-spirituală.

Domeniul afectiv-atiudinal

Tabelul 8

Categoriile taxonomice	Comportamente	Categoriile de conținuturi
1. Receptare prin: a) conștientizarea mesajului.	– să diferențieze	– virtuțile și viciile umane (bine-rău, adevăr-minciună, hărnicie-lenevie); – eroii pozitivi și cei negativi; – calitățile umane: bunătate, prietenie, răbdare, iubire, iertare, mărinimie, dărnicie, hărnicie; – principalele calități ale unui om bun;
b) voința de a recepta	– să accepte	– învățăminte din scrierile biblice, folclorice, artistice; – exemple de comportament demne de urmat;
c) atenția preferențială	– să aleagă	– modele adecvate ale culturii relațiilor interpersonale pentru o situație cu caracter moral (reală sau imaginară);

2. Reacția/Răspunsul prin: a) asentiment	– să urmeze	– norme de comportament moral;
b) voința de a răspunde	– să discute – să practice	– urmările unei fapte bune și ale unei fapte rele; – diverse tipuri de jocuri didactice;
c) satisfacția de a răspunde	– să aclame	– învățătura poveștii; – morala textelor biblice, folclorice, artistice;
3. Valorizarea prin: a) acceptarea unor valori	– să renunțe	– vicii umane;
b) preferința pentru o valoare	– să încurajeze	– faptele bune, comportament adecvat față de sine, cei apropiați, colegi;
c) angajarea	– să argumenteze	– necesitatea respectării valorilor umane;
4. Organizarea prin: a) conceptualizarea unei valori	– să discute	– obligațiile, drepturile personale în familie, mediul școlar, social;
b) organizarea unui sistem de valori	– să definească	– reguli elementare de comportament propriu în mediul familiar, social și cel natural;
5. Caracterizarea printr-un sistem de valori: a) ordonarea generalizată	– să revizuiască	– comportamentele proprii;
b) caracterizarea	– să facă aprecieri valorice	– autoevaluarea comportamentului propriu în mediul familial, social și cel natural

Didactica tradițională este axată pe clasificarea tipurilor de lecții (lecție de predare a materiei noi, lecție de formare a priceperilor și deprinderilor, lecție de recapitulare și sistematizare, lecție de evaluare) la nivelul unor formule care fragmentează structura unitară a activității de predare-învățare-evaluare. Reforma curriculară solicită o taxonomie a tipurilor de lecții, realizate în clasă simultan ca activități de predare-învățare-evaluare care integrează variabilitatea situațiilor didactice la nivelul formelor de organizare a corelațiilor profesor – elev, elev – elev, elev – profesor, orientate frontal, pe grupe sau individual în direcția realizării unui proces educațional de maximă eficiență pedagogică și socială. O asemenea taxonomie devine posibilă prin raportarea lecției la obiectivele preconizate sau la modul de organizare și desfășurare a activităților. În acest context propunem în continuare taxonomiile tipurilor de lecții raportate la:

- a) criteriul competenței, criteriu care solicită angajarea unor priorități metodologice evidente la nivelul valorilor cognitive dobândite în cadrul lecției.
- b) modul (forma) de organizare și desfășurare a lecției.

Evidențiem următoarele tipuri de lecții, vizate în contextul criteriului competenței (5):

1) lecție care vizează prioritar formarea capacităților de dobândire a cunoștințelor. Succint, inclusiv în proiectul didactic al lecției, vom scrie: **lecție de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor;**

2) lecție care vizează prioritar formarea capacităților de înțelegere a cunoștințelor dobândite anterior. Succint vom scrie: **lecție de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor;**

3) lecție care vizează prioritar formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor dobândite și înțelese anterior. Succint vom scrie: **lecție de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor;**

4) lecție care vizează prioritar formarea capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor dobândite, înțelese și aplicate anterior. Succint vom scrie: **lecție de formare a capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor;**

5) lecție care vizează prioritar formarea capacităților de evaluare critică a cunoștințelor dobândite, înțelese, aplicate și interpretate analitico-sintetic anterior. Succint vom scrie: **lecție de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor.**

Această clasificare a lecțiilor este potrivită în cadrul unor secvențe didactice extinse, de exemplu, în cadrul unui modul de studiu, unui capitol.

Practica proiectării și dezvoltării curriculare a activității didactice confirmă importanța **lecției combinate (mixte)**, lecție centrată prioritar pe realizarea interdependenței obiective – conținuturi – metodologie – evaluare și a corelațiilor pedagogice profesor – elev, elev – elev, elev – profesor.

În concluzie, practica educațională acceptă atît cele cinci tipuri de lecții, clasificate pe baza criteriului competenței, cît și lecția combinată (mixtă).

Este cunoscut faptul, că în cadrul activității didactice pot fi atinse obiective de tipul:

obiective de reproducere

- *obiective care necesită operații mintale elementare*
- *obiective care necesită operații mintale complicate*
- *obiective care necesită operații mintale de creativitate.*

Important este să știm că la o lecție nu pot fi prezente, în egală măsură, toate tipurile de obiective ale acestei taxonomii. În unele cazuri, în funcție de intenția profesorului, poate domina un tip de obiectiv sau altul, sau doar două dintre ele – în aceste cazuri celelalte sau nu sînt prezente deloc, sau au doar un caracter de completare și finalizare a procesului educațional. Atunci cînd predomină două aspecte (eventual apare tangențial și un al treilea aspect) sîntem în situația unei lecții mixte. De obicei, în cadrul lecțiilor combinate predomină obiectivele de reproducere și cele care necesită operații mintale elementare, dar are loc și atingerea la nivel minim a unor obiective care necesită operații mintale puțin mai complicate, inclusiv transferuri în alte domenii.

Fiecare dintre cele șase tipuri de lecții, inclusiv lecția combinată, cuprinde un ansamblu de secvențe – componente structurale ale lecției. Să determinăm secvențele pentru fiecare dintre aceste tipuri de lecție:

1. Lecția de formare a capacităților de dobîndire a cunoștințelor

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Verificarea temei pentru acasă; reactualizarea cunoștințelor și a capacităților.
- 3) Predarea – învățarea materiei noi.
- 4) Consolidarea materiei și formarea capacităților (la nivel de reproducere).
- 5) Evaluarea (curentă, instructivă, fără aprecieri cu note).
- 6) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 7) Tema pentru acasă.

2. Lecția de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Verificarea temei pentru acasă.
- 3) Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților.
- 4) Consolidarea materiei și formarea capacităților:
 - a. la nivel de reproducere;
 - b. la nivel productiv.

- 5) Evaluarea (curentă, instructivă).
- 6) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 7) Tema pentru acasă.

3. Lecția de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Verificarea temei pentru acasă.
- 3) Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților.
- 4) Consolidarea materiei și formarea capacităților:
 - a. la nivel productiv;
 - b. la nivel de transferuri în alte domenii.
- 5) Evaluarea (formativă, de tip sumativ).
- 6) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 7) Tema pentru acasă.

4. Lecția de formare a capacităților de analiză–sinteză a cunoștințelor

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Verificarea temei pentru acasă.
- 3) Analiza-sinteza materiei teoretice studiate (sistematizarea, clasificarea, generalizarea).
- 4) Analiza-sinteza metodelor de rezolvare studiate:
 - a. la nivel productiv cu transferuri în alte domenii;
 - b. la nivel creativ.
- 5) Evaluarea (formativă, de tip sumativ).
- 6) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 7) Tema pentru acasă.

5. Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Instrucțiuni privind realizarea lucrării de evaluare.
- 3) Realizarea lucrării de evaluare (testul, lucrarea practică, lucrarea de laborator, proiectul, autoevaluarea etc.)
- 4) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 5) Tema pentru acasă.

6. Lecția mixtă

Secvențele lecției:

- 1) Organizarea clasei (moment organizatoric).
- 2) Verificarea temei pentru acasă. Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților.
- 3) Predarea – învățarea materiei noi.

- 4) Consolidarea materiei și formarea capacităților
 - a. la nivel de reproducere;
 - b. la nivel productiv cu unele transferuri în alte domenii.
- 5) Evaluarea:
 - a. curentă;
 - b. sumativă.
- 6) Bilanțul lecției. Concluzii.
- 7) Tema pentru acasă.

Elaborarea proiectului activității educaționale este o obligație a cadrului didactic. Proiectul didactic al lecției este un plan de intenții și o schemă de lucru prin care urmează să se realizeze predarea – învățarea – evaluarea unui anumit subiect prin activități axate pe obiective precizate în termeni de performanțe.

În funcție de obiectivele preconizate și de tipul lecției se vor stabili secvențele lecției structurate logic, se vor selecta tehnologiile didactice optime de realizare a obiectivelor și mijloacele de evaluare a performanțelor (capacităților, competențelor) elevilor incluse în obiectivele precizate anterior. Apoi se va elabora proiectul didactic al activității educaționale.

Este important să știm că, indiferent de tip, lecția, pentru a fi o lecție modernă și adecvată învățămîntului formativ, trebuie să corespundă următoarelor caracteristici:

- să fie axată pe obiective;
- să fie centrată pe elev: activitatea profesorului în cadrul lecției constituie, de regulă, 30%, iar activitatea elevilor – 70% din timpul ei;
- să fie axată pe colaborări de tipul profesor – elev, elev – elev, elev – profesor;
- să fie fundamentată pe realizarea tridimensionalităților unice:
 - cunoștințe – capacități – atitudini (pe formarea unor competențe);
 - predare – învățare – evaluare;
- să fie bazată pe diversificarea formelor, metodelor și tehnicilor de evaluare aplicate în cadrul lecției.

3.3.Sugestii de proiectare didactică și desfășurare a activităților

Clasa a II-a.

I. CUM TREBUIE SĂ FII ÎN VIAȚĂ

MODULUL I

LECȚIA I: Binele, Adevărul, Frumosul

SUBCOMPETENȚE

- Recunoașterea unor concepte din sfera valorilor moral-spirituale în contexte diferite

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să distingă reguli de comportare în școală, în clasă, la ore în recreație;
- să demonstreze o conduită adecvată mediului școlar;
- să se identifice ca parte componentă a grupului școlar.

CUVINTE-CHEIE:

binele, frumosul, adevărul, comportament, întâmplare, reguli, atent, răbdător, politicos, prezentare, discuție,

STRATEGII DIDACTICE

- lectura imaginilor
- conversația
- povestirea
- joc de rol...

RESURSE MATERIALE

- manualul
- imagini, foto
- cântec

DIZAIN INSTRUȚIONAL

Subiectul lecției: Binele, Adevărul, Frumosul

1. Inteligența verbal-lingvistică

Lectura proverbelor:

- *Binele cu bine se răsplătește.*
- *Adevărul este lucrul cel mai bun care se poate spune.*
- *Ceea ce-i frumos se realizează cu nesfârșită osteneală.*

Discuție despre sensul fiecărui proverb.

2. Inteligența logico-matematică

Identificarea numărului elevilor din clasă (numărul fetelor, numărul băieților).

Joc didactic: *Cine va pleca la școală?*

Învățătoarea numește o categorie de enunțuri. Cei care consideră că fac parte din categoria respectivă se ridică în picioare. Ceilalți aplaudă.

3. Inteligența muzical-ritmică

Interpretarea cântecului *Școlărei și școlărițe*.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Joc de rol: *Vreau să povestesc despre mine*.

Se poate aplica tehnica: *Gîndește – perechi – prezintă*.

Profesorul formează perechi din elevii clasei. Elevii sînt rugați să comunice între ei și să prezinte colegul/colega de bancă întregii clase.

5. Inteligența vizual-spațială

Realizarea desenului: *În vacanță*.

6. Inteligența naturalistă

lectura poeziei *Flori de câmp*.

Flori de câmp

Pe catedra-nvățătoarei
Strălucește-un buchețel.
Flori cu genele de soare
Stau îmbrățișate-n el:
Maci tîrzii și albăstrele,
Margarete și cicori,
Rouă poartă, de măgele,
Fragedele flori-surori.

Elena Dragoș

Numirea florilor pe care le-au oferit învățătoarei la 1 septembrie.

7. Inteligența interpersonală

Stabilirea în comun a regulilor de comportare în clasă.

8. Inteligența intrapersonală

Completarea independentă a enunțului:

Eu consider că Binele este.....

Adevărul este.....

Frumosul este.....

MODULUL I

LECȚIA II: Ecoul vieții

SUBCOMPETENȚE

- Analiza situațiilor de viață reale și imaginare conform normelor din sfera valorilor moral-spirituale.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să identifice unele calități morale;
- să stabilească unele reguli de comportament civilizate;
- să argumenteze necesitatea dirijării reacțiilor afective.

CUVINTE-CHEIE:

Iritat, supărăcios, a urî, a iubi, om bun, om rău, devotat, modest, sincer, respectuos, prietenos, ordonat, recunoștință, grijă.

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- rechizite școlare
- imagini, foto
- cântec

DIZAIN INSTRUȚIONAL

Subiectul lecției: *Ecoul vieții*

1. Inteligența verbal-lingvistică

Lectura textului *Ecoul vieții*.

Discutarea despre diverse reacții și moduri de comportare:

- cauză-efect,
- reguli de comportare,
- situații de conflict și soluționarea lor.

2. Inteligența logico-matematică

Identificarea numărului calităților care-i caracterizează.

Decodarea răspunsului la întrebarea: *Cum trebuie să fie un copil educat?* (îngrijit, curat etc.)

3. Inteligența muzical-ritmică

Interpretarea cântecului *Noi acum sîntem școlari*.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Joc de rol: *Cine sînt eu și ce pot face?*

Toți elevii formează un cerc. După acele ceasornicului, trec pe rînd, în mijlocul cercului și își spun numele și ce pot face ei.

5. Inteligența vizual-spațială

Realizarea desenului: *Eu pot să fiu bun.*

6. Inteligența naturalistă

Numirea materialelor din care sînt confecționate creioanele.

7. Inteligența interpersonală

Stabilirea în echipă a listei pentru exercițiul:

Eu cred că pot:

Eu știu că pot:

MODULUL I LECȚIA III: Gîndul cel bun

SUBCOMPETENȚE

- Analiza situațiilor de viață reale și imaginare conform normelor din sfera valorilor moral-spirituale.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să identifice norme de comportament în diferite situații;
- să demonstreze onestitate în cazuri reale, față de îndeplinirea obligațiilor în familie și la școală;
- să explice necesitatea normelor de purtare civilizată.

CUVINTE-CHEIE:

țăran, porumb, gospodărie, gînd bun, cuget curat, deșteptător, igienă personală, punctual, harnic, neorganizat, organizarea timpului, obligațiuni în familie. odihnă.

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- rechizite școlare
- imagini, foto
- cîntec

DIZAIN INSTRUȚIONAL

Subiectul lecției: ***Gîndul cel bun***

Lectura poeziei:

Dacă ai regim corect
Tu crești harnic și destept.
Dacă nu-l vei respecta
Foarte mult vei regreta
Tu te vei îmbolnăvi
Și-n spital vei nimeri.

2. Inteligența logico-matematică

Identificarea numărului de activități pe care le puteți realiza la școală, acasă.

3. Inteligența muzical-ritmică

Interpretarea cântecului *Ce mai profesoară*

4. Inteligența corporal-chinestezică

Realizarea activităților pe care le pot face în timpul liber, cu ajutorul gestului și mimicii.

Joc de rol: *Cît e ora?*

5. Inteligența vizual-spațială

Realizarea desenului: *Jucăria mea preferată.*

6. Inteligența naturalistă

Numirea florilor pe care le îngrijesc.

7. Inteligența interpersonală

Joc de rol: *Procesul lui Dănuț*

Lectura textului:

Anexă

Un copil de 8 ani poate:

- să măture prin curte;
- să ude plantele în grădină;
- să meargă la magazin (dacă este prin vecinătate);
- să se trezească de sine stătător dimineața;
- să facă ordine în urma sa;
- să spele podelele;
- să plivească plantele;
- să aducă iarbă la animale;
- să aibă grijă de cei mai mici.

(Mame și Tați pe nota „10”, Ghid practic pentru părinți”, Chișinău,2006)

MODULUL II

LECȚIA IX: *Lecția de Bunătate*

SUBCOMPETENȚE

- Recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să identifice în baza imaginilor faptele bune;
- să exemplifice norme de comportare civilizată;
- să recunoască unele calități umane.

CUVINTE-CHEIE:

bun, ascultător, înțelegător, respectuos, onest, familie, școală, stradă, mijloace de transport, fapte, descoperă, alcătuiește, comentează, fapte bune, om, suflet.

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- imagini
- foto

DIZAIN INSTRUȚIONAL

Subiectul lecției: *Lecția de Bunătate*

1. Inteligența verbal-lingvistică

Lectura textului:

Un copil bine crescut

Trei femei, care trăiau de mai mulți ani într-un sat din câmpie, s-au întâlnit pe când se ducea la fântână să ia apă. Două dintre ele nu încetau să-și laude odraslele. Cea de-a treia, însă, nu spunea nimic, cu toate că avea și ea un băiat, de care era mândră.

Și-au umplut ele câte o găleată cu apă și s-au pornit împreună spre casele lor. Pe drum s-au oprit lângă o livadă în care se jucau cei trei copii.

– la uite-l pe-al meu, a zis prima femeie. E așa de puternic!

– Dar al meu, zise și a doua, e priceput la toate.

Nici de astă dată cea de-a treia femeie nu a spus nimic.

Însă copilul ei, văzîndu-și mama, s-a grăbit să vină și să ia din mîinile ei găleata. Ceilalți doi au continuat să se joace. Acum adevărul ieșise la iveală. Din modestie, cea de-a treia femeie nu se lăudase, în locul ei vorbeau faptele...

2. Inteligența logico-matematică

Descoperirea unei calități/virtuți ale copiilor codificate în panglica de desene.
(binevoitor, respectuos, onest)

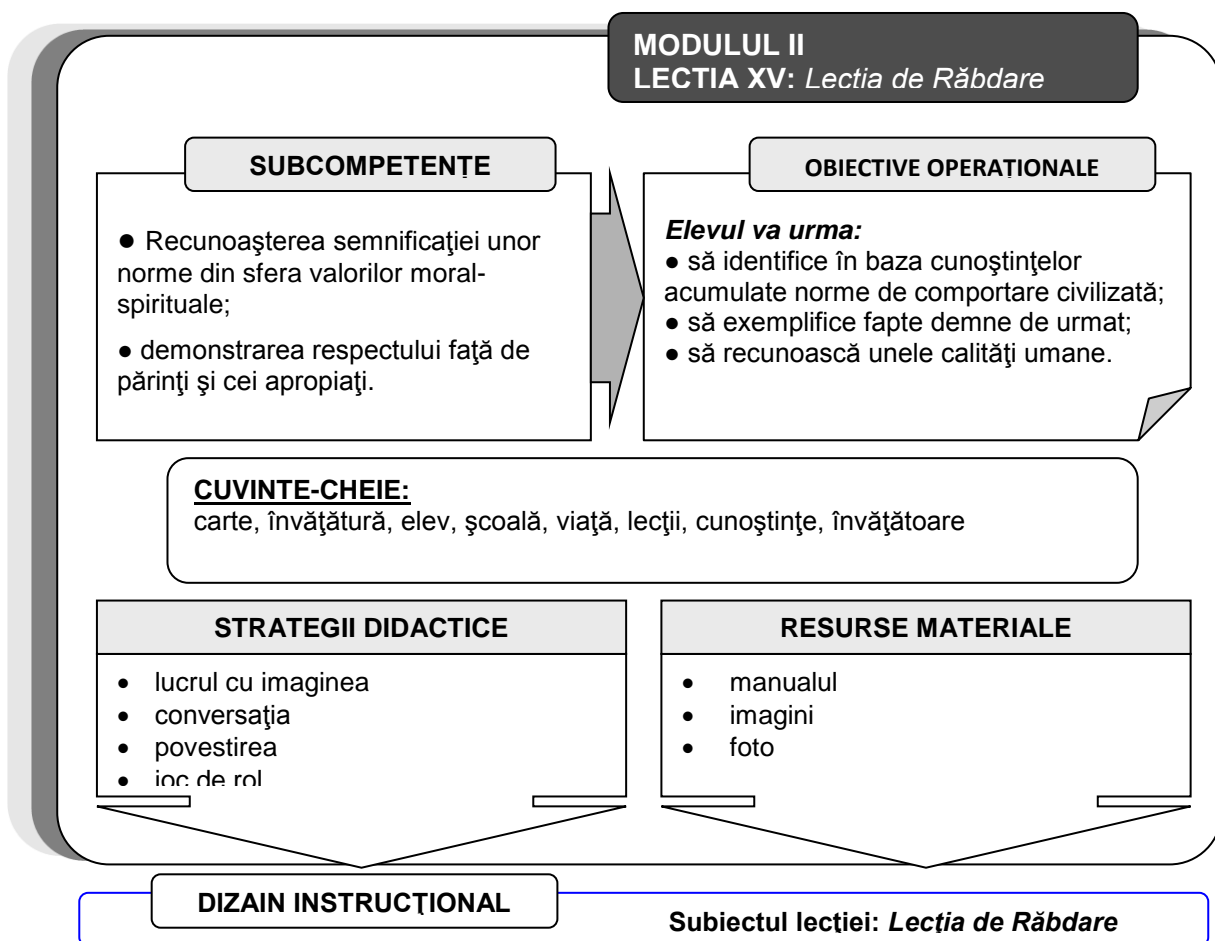
Loc: Completați propozițiile

Dacă elevul este ascultător, spunem că el este un copil...

Dacă elevul este neascultător, zicem că este...

Dacă elevul nu-și ajută părinții, el este...

Dacă elevul spune totdeauna adevărul, despre el spunem că este...

1. Inteligența verbal-lingvistică

Lectura textului:

Mama l-a rugat pe fecior s-o ajute.

– Nu pot. Am de dezlegat în gînd ceva foarte important.

- Dar ce ai tu așa de important de dezlegat? Îl întreabă mama nedumerită.
- Mă gândesc cum aş putea ajunge om mare.
- Asta-i ceva cât se poate de firesc. Numai că trebuie să ai răbdare și să muncești cum se cade.
- Am să muncesc și eu când voi fi mare, îi răspunde băiatul.
- Trebuie să muncești de pe acum, să-ți faci singur temele, să-ți perii hainele, să-ți cureți încălțăminte și s-o ajuți pe bunica în gospodărie. Asta înseamnă să fii om mare.

Victor Savetidis

2. Inteligența logico-matematică

Identificarea a trei fapte bune pe care le pot realiza în familie, la școală.

3. Inteligența musical-ritmică

Interpretarea unui cântec preferat despre muncă, răbdare.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Joc.: Învățătorul numește o categorie de enunțuri. Cei care consideră că fac parte din categoria respectivă se ridică în picioare. Ceilalți copii aplaudă.

<ul style="list-style-type: none"> • Se ridică cei care au răbdare să-și facă singuri temele 	
<ul style="list-style-type: none"> • să-și curețe încălțăminte; • s-o ajute pe mămică în gospodărie; • să măture prin curte; 	<ul style="list-style-type: none"> • să facă ordine în urma sa; • să aducă iarbă la animale; • să aibă grajă de cei mici.

5. Inteligența vizual-spațială

Redarea prin desen chipul lui Costel.

6. Inteligența naturalistă

Numirea faptelor pe care le fac pentru ocrotirea naturii.

7. Inteligența interpersonală

Cum vrei tu să ajungi om mare. Motivează.

Anexă

Cei șapte ani de acasă

Dragi copii, politețea e **Ceva** care se învață.

Primele reguli de politețe le învățăm de la părinți și bunici, de la educatoare și învățătoare.

- Spune *bună ziua* când te întâlnești cu cineva cunoscut, îmi spune mama.
- Nu vorbi cu gura plină, mă povățuiește bunica.
- Puneți batista la gură când strănuți, mă învață tata.
- Spune *te rog* când ceri ceva, mă sfătuiește doamna învățătoare.

A respecta regulile de politețe în orice situație înseamnă a avea „cei șapte ani de acasă”.

Dacă sînteți politicoși, ceilalți vor fi, la rîndul lor, politicoși cu voi.

După Arcadie Suceveanu

MODULUL II

LECȚIA XVI: *Lecția de iubire*

SUBCOMPETENȚE

- Recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale;
- demonstrarea respectului față de părinți și cei apropiați.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să recunoască calități umane;
- să exemplifice modele de comportament demne de urmat;
- să demonstreze deprinderi de comportament civilizate

CUVINTE-CHEIE:

aproapele noastre, iubire părintească, iubire de oameni, iubire de semenii, dragoste de Patrie, discută, descoperă, alcătuiește, povestește, dramatizează

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- imagini
- foto

DIZAIN INTRUCȚIONAL

Subiectul lecției: *Lecția de iubire*

1. Inteligența verbal-lingvistică

Lectura textului:

Să ne cinstim părinții

O femeie avea doi copii: o fată și un băiat. Copiii au plecat de lângă mama lor în căutare de lucru.

Într-o zi au aflat că mama lor este pe moarte. Fata a venit în grabă acasă, dar băiatul n-a vrut să vină. Tare s-a mai bucurat biata mamă, când a văzut-o, dar s-a întristat că n-a venit și fiul ei. Scurt timp după aceea femeia muri. În aceeași clipă, fata se prefăcu în albină, iar băiatul în păianjen. De atunci, păianjenul trăiește singur, fără frați și fără părinți. Țese mereu pânze, iar oamenii îl omoară.

Albina, însă, este întotdeauna veselă și trăiește împreună cu părinții și frații săi. Mierea sa dulce o împarte la toți, iar din ceară creștinii fac lumânări, pe care le aprind la biserică.

Dumnezeu ajută și ocrotește copiii care ascultă de părinți. El ne îndeamnă să-i cinstim pe părinți!

2. Inteligența logico-matematică

Descoperirea unor virtuți ale marelui Domnitor codificate în panglica de desene.
(iubitor de țară, bun gospodar, viteaz, înțelept, demn)

3. Inteligența muzical-ritmică

Interpretarea cântecului *Mama mea*.

Mama mea pe bune are
Leac necunoscut,
Orice m-ar dura îmi trece,
Doar cu un sărut.

Mîinile și vocea – i poartă,
Vraja vrăjilor.
Cînd mă culcă, mă mîngîie,
Eu dorm ușor.

Fără veste un suspin
De m-a încercat,
Zîmbetul măicuței mele
L-a și alungat.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Discuție: *Cine poate fi considerat aproapele nostru*.

5. Inteligența vizual-spațială

Desenarea chipului mamei.

6. Inteligența naturalistă

Numirea copacului preferat.

7. Inteligența interpersonală

Comentarea maximei: *Cinstește pa tatăl tău și pe mama ta*.

Rugăciune pentru părinți

Doamne, cît este de bine
Cînd e mama lîngă mine,
Doamne, cît este de rău
Cînd nu-l văd pe tatăl meu.

Fă-le parte tot de bine,
Să poarte grijă de mine,
Și mereu cu harul Tău,
Izbăvește-i de cel rău.

Tata, mama mă iubesc,
Pentru mine ei trudesesc.
Ține-i, Doamne îndurate,
La mulți ani ani cu sănătate.

Doamne, ține-i fericiți
Pe părinții mei iubiți,
Să mă poată crește bine,
Să se bucure de mine.

MODULUL II

LECȚIA XVI: *Lecția de iertare*

SUBCOMPETENȚE

- Recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale;
- demonstrarea respectului față de părinți și cei apropiați.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să recunoască calitățile umane;
- să exemplifice modele de comportament demne de urmat;
- să realizeze o autoanaliză a calităților personale

CUVINTE-CHEIE:

apropaele nostru, iubire de semeni, stimă reciprocă, iertare, scuză, discută, descoperă, alcătuiește, povestește, argumentează

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- imagini
-

DIZAIN INTRUCȚIONAL

Subiectul lecției: *Lecția de iertare*

1. Inteligența verbal-lingvistică

Discuție în baza textului din manual.

Lectura textului: ***Învățătorul nostru***

Îmi place noul învățător.

Astăzi, începînd să dicteze, privirea îi căzu asupra chipului unui băiat cu obraji aprinși. Trecu mîna peste fruntea acestuia, să vadă dacă n-are cumva febră. În timpul acesta, un elev din ultima bancă se ridică și începu să facă grimase. Învățătorul se întoarse brusc.

Băiatul încremeni.

– Să nu mai faci așa niciodată!

După ce termină de dictat textul, ne privi o clipă în tăcere.

Apoi ne vorbi rar și calm cu vocea lui caldă:

– Copii! Va trebui să fim împreună un an întreg. Să trăim în bună înțelegere. Învățați să fiți cuminți! Nu vreau să fiu nevoit a pedepsi pe cineva. Clasa noastră trebuie să fie ca o familie.

Băiatul care se strîmbase se apropie de domnul învățător și-i spuse cu glas tremurător:

– Rog să mă iertați!

– Te iert, băiatul meu!

Edmondo de Amicis

2. Inteligența logico-matematică

Descoperirea în panglica de desene a cuvintelor pentru a cere iertare (scuze, te rog, am greșit...)

3. Inteligența muzical-ritmică

Compunerea unui cântec despre iertare.

4. Inteligența corporal-chinestezică

Studiu de caz: *Cînd ne cerem scuze*

5. Inteligența vizual-spațială

Numirea florilor pe care le-ar oferi mamei pentru a cere iertare.

6. Inteligența naturalistă

6. Inteligența interpersonală

Comentarea maximei: *Oricărui om îi este dat să greșească.*

MODULUL III

LECȚIA XXIV: Sărbătoare luminată

SUBCOMPETENȚE

- Recunoașterea sărbătorilor calendaristice și de familie;
- argumentarea atitudinii de respect și mîndrie față de sărbătorile familiale și naționale.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE

Elevul va urma:

- să identifice cea mai însemnată sărbătoare a creștinilor;
- să descrie datinile de Paști;
- să manifeste respect față de sărbătorile de Sfintele Paști.

CUVINTE-CHEIE:

culoare, încondeiere, Paști, simbol, lumină, fericire, recoltă, sănătate, pămînt, roditor.

STRATEGII DIDACTICE

- lucrul cu imaginea
- conversația
- povestirea
- joc de rol

RESURSE MATERIALE

- manualul
- imagini
- foto

DIZAIN INTRUCȚIONAL

Subiectul lecției: Sărbătoare luminată

1. Inteligența verbal-lingvistică

Discuție în baza textului din manual.

Lectura textului:

Sărbătoarea Învierii se face în mod deosebit. În unele sate, fetele și flăcăii își iau câte un ou roșu, în după-amiaza zilei de Paște, merg la biserică, unde se întâlnesc cu alte fete și ciocnesc ouăle, zicând: *Hristos a înviat!*. După tradiție, cel care spargea oul celuilalt, îl câștigă. Despre cel care sparge toate ouăle se vorbește că va fi norocos peste an.

La numai o săptămână din ziua Paștelui, vine Paștele Blajinilor. În această zi, cu profunde semnificații morale, rudele, prietenii celor duși din viață merg la cimitire pentru a le cinste memoria.

2. Inteligența logico-matematică

Completează propozițiile din manual:

1. *Cea mai mare sărbătoare a creștinilor se serbează primăvara.*
2. *Sărbătorile creștine aduc multă bucurie.*
3. *Cea mai mare sărbătoare a creștinilor este Paștile.*

3. Inteligența muzical-ritmică

Pîinea lumii

Colind

Pîinea lumii, pîinea vie,	Pîinea noastră cea din fire,
Cea din ceruri – pe vecie.	Fără moarte mîntuire.
Pîinea Vieții, pîinea dulce,	Pîinea lumii, pîine vie
Crește-nsuflet Sfînta Cruce.	E credința ce ne-nvie.

Interpretarea cîntecului: *Troparul Sfintelor Paști*

4. Inteligența corporal-chinestezică

Joc: *Ce L-ai ruga pe Domnul Iisus Hristos?*

5. Inteligența vizual-spațială

Realizarea desenului: *Pîinea lumii*.

6. Inteligența naturalistă

Realizarea compoziției *De Paști*.

7. Inteligența interpersonală

Povestirea despre încondeierea ouălor.

Lectura textului.

De Paști, există obiceiul spălatului cu ouă. Într-un vas se pune un ou roșu, altul alb și niște bănuți. Știți ce semnificație au? Oul roșu ne va dăruia sănătate și ne va face fața rumenă; oul alb ne va face fața curată și chipul luminos; bănuții ne vor aduce belșug și bani în pungă. Apa folosită la spălatul cu ouă nu se aruncă, ci în ea se mai adaugă puțină agheasmă și se dă la vite sau se udă un pom.

PROIECT DIDACTIC

Clasa: a II-a

Învățător: Leahu Galina, grad didactic I, școala Primară Călărași

Disciplina: Educația moral-spirituală

Subiectul: Dragostea în familie

Subcompetențe:

- recunoașterea unor concepte din sfera valorilor moral-spiritaule în contexte diferite;
- analiza situațiilor de viață reale și imaginare conform normelor din sfera valorilor moral-spirituale.

Obiective operaționale:

- să explice ideea principală a textului;
- să determine calitățile frumoase ale unui părinte;
- să aprecieze relațiile dintre copii și părinți.

Metode și procedee: alfabetul cifrat, argumentarea, ciorchinele, asalt de idei, problematizarea, exercițiul, jocul didactic;

DEFĂȘURAREA LECȚIEI

ETAPELE LECȚIEI	CONȚINUTUL INSTRUCTIV-EDUCATIV Activitatea învățătorului și elevilor	STRATEGIA DIDACTICĂ
1. MOMENT ORGANIZATORIC	Asigur climatul psiho-pedagogic necesar desfășurării în condiții optime a lecției Verific ținuta și poziția elevilor în bancă.	
EVOCARE	Captarea atenției Descoperiți și explicați enunțul, folosind alfabetul cifrat. (Copii, iubiți-vă părinții!) Completați ciorchinele cu sentimentele care există între copii și părinți : Lectura ghidată a textului „ Dragostea în familie ” (Anexa 1)	Asalt de idei Problematizarea

<p>RELIZAREA SENSULUI</p>	<p>Într-o zi, mama i-a dat Mărioarei un strugure. Înainte de a mânca, fetița își zise: „Să-l dau mai bine...”</p> <p>Cui credeți că i-a dat Mărioara strugurele? Argumentați părerea. (La fel se procedează cu celelalte fragmente)</p> <p>Interogarea multiprocesuală: De ce a ajuns strugurele din nou la mama copiilor? Ce au dovedit copiii dăruind, unul celuilalt, strugurele? Ce învățătură desprindem din această lecție? Povestiți cum a biruit iubirea în familie.</p> <p>Sarcini în baza textului: Activitatea „Ciorchinele” Cum era și ar trebui să fie o familie sau ce relații trebuie să fie între membrii unei familii? Familie – atentă, unită, respectuoasă, muncitoare...</p> <p>Ghici... Două păsări truitoare, Fără aripi zburătoare, Dar atunci când puii cresc Toți pe rînd îi părăsesc. (părinții)</p> <p>Joc didactic: Cercul de opinii Sînt mîndru de părinții mei pentru că.....</p> <p>Joc didactic. Aprecieri Fiecare copil are pe masă cercule ce reprezintă bobite de poamă. Notează pe fiecare bobită numele fiecărui</p>	<p>conversația euristică/ frontal</p> <p>frontal</p> <p>Exercițiul</p> <p>Jocul didactic</p>
--------------------------------------	---	--

Dragostea în familie

Într-o zi, mama i-a dat Mărioarei un strugure.

Înainte de a mânca, fetița își zise: „Să-l dau mai bine (intuiția copiilor) lui Mihăiță că-i mai mic”. Băiatul, luînd strugurele, Cum credeți ce a făcut Mihăiță? ...își spuse: „Mai bine să-l duc tatei. E în grădină. Adună ultimele zarzavaturi. O fi ostenit și însetat.” Mihăiță alergă la tatăl său și-i dădu strugurele. Tatăl său îl luă,???? , dar îl păstră pentru mama. Ea îngrijește fără pic de odihnă toată familia.

Ce a făcut mama cu strugurele?

Primindu-l, mama împărți strugurele în patru părți egale și dădu fiecăruia cîte o parte. Apoi spuse bucuroasă:????

- Dăruind strugurele, unul celuilalt, ați dovedit cît de mult vă iubiți familia.

PROIECT DIDACTIC

CLASA: a III-a B

OBIECTUL: Educația moral-spirituală

SUBIECTUL: *Lumina vieții – frumusețea sufletului*

TIPUL LECȚIEI: predare – învățare de noi cunoștințe.

Subcompetențe:

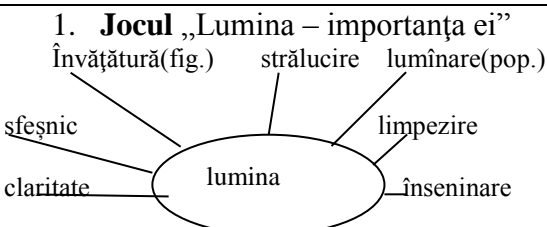
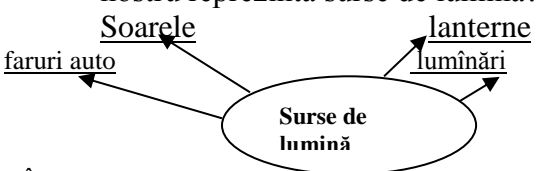
- acceptarea noțiunii de valoare moral-spirituală în texte artistice, scripturale, folclorice;
- explicarea moralei textelor biblice/literare în raport cu situațiile din viață;
- argumentarea semnificației și respectului față de normele din sfera valorilor moral-spirituale.

Obiective operaționale:

- să identifice faptele bune de cele rele;
- să conștientizeze valoarea virtuților;
- să urmeze modele de comportament civilizate.

Metode de predare-învățare: conversația, brainstorming-ul, discuția, explicația, clusteringul.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI

ETAPELE LECȚIEI	CONȚINUTUL INSTRUCTIV – EDUCATIV Activitatea învățătorului și elevilor	STRATEGIA DIDACTICĂ
1. MOMENT ORGANIZATORIC	Asigur climatul psiho- pedagogic necesar desfășurării în condiții optime a lecției Verific ținuta și poziția elevilor în bancă.	
EVOCARE	<p>1. Jocul „Lumina – importanța ei” Învățătură (fig.) strălucire lumânare (pop.)</p> <p>2. Cuv. învățătorului: Lumina ne dă posibilitate de a vedea. - Ce lucruri pe care le vedem în jurul nostru reprezintă surse de lumină?</p> <p><u>Soarele</u> <u>lanterne</u> <u>faruri auto</u> <u>lumânări</u></p> <p>Întunericul nu poate fi transformat în lumină, ci mai degrabă o sursă de lumină îndepărtează</p>	GGP Exercițiul frontal

<p>RELIZAREA SENSULUI</p>	<p>întunericul. O lumânare nu se aprinde pentru a fi pusă într-un loc unde nimeni nu o poate vedea. Aceasta ar anula însăși sensul luminii.</p> <p>3. <i>Intuiți subiectul orei</i> Dramatizare „Cele 4 lumânări” (Anexa 1)</p> <p>4. Anunțarea subiectului orei și a obiectivelor</p> <p>5. Jocul didactic: <i>Lădița sufletului nostru</i> Completați careul. De la A la B veți descoperi ce este în lădiță.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cuvântul opus la rea voință. 2. Cu ... treci și marea. 3. Sensul opus al cuvântului neascultare. 4. Despre un om cumsecade, spunem că este un om de ... 5. Ce avea fata moșneagului și-i lipsea fetei babei. 6. Găsiți sinonimul cuvântului gândire. <table border="0" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">SPERANȚĂ</td> </tr> <tr> <td>Bunăvoință</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Răbdarea</td> <td style="text-align: center;">PACE</td> </tr> <tr> <td>Ascultare</td> <td></td> </tr> <tr> <td>omenie</td> <td style="text-align: center;">CREDINȚĂ</td> </tr> <tr> <td>Hărnicie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Chibzuință</td> <td style="text-align: center;">DRAGOSTE</td> </tr> </table> <p>- Ce valori din text , comori sufletești ale omului am enumerat?</p> <p>Cuv. înv.: Tema de astăzi se include în a doua și marea poruncă a Mântuitorului Hristos, care reprezintă chemarea divină a dragostei față de aproapele nostru. Cândva, demult, cuvintele înaripate: bunăvoință, ..., ..., ... trăiau în ceruri împreună cu Dumnezeu. Cu timpul ele au coborât pe pământ și de atunci roiesc printre oameni.</p> <p>- Ce s-ar întâmpla dacă aceste cuvinte nu se întâlneau cu oamenii?</p>		SPERANȚĂ	Bunăvoință		Răbdarea	PACE	Ascultare		omenie	CREDINȚĂ	Hărnicie		Chibzuință	DRAGOSTE	<p>Dreptunghiul</p> <p>Jocul didactic Clustering ciorchine +</p> <p>Problematizarea Asalt de idei</p> <p>conversația euristică/ frontal</p>
	SPERANȚĂ															
Bunăvoință																
Răbdarea	PACE															
Ascultare																
omenie	CREDINȚĂ															
Hărnicie																
Chibzuință	DRAGOSTE															

<p>REFLECȚIE ȘI EVALUARE</p> <p>TEMA PENTRU ACASĂ</p> <p>APRECIERI FINALE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ce înțelegeți prin ascultare? <p>ASCULTAREA: Să-mi cinstesc părinții Să fiu disciplinat Să nu fac obrăznicii</p> <p>Concluzii: Multă lume pe pământ suferă din greu, deoarece lipsește simțitor, extrem de mult ascultarea, dragostea înflăcărată față de aproapele și duce la egoism, jaf, sărăcie, duce la ură, zgîrcenie.</p> <p>Propun spre meditație povestioara: „Nucul bunicuței” (Anexa 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ce învățături ați luat din cele auzite? - Ce ați văzut și ce ați auzit dincolo de text? - Cum ați fi procedat voi în locul copiilor? <p>Concluzii: Bunele intenții prind rădăcini. Viciile pot fi învinse și depășite.</p> <p><u>Pomul comorilor sufletești.</u> Elevii culeg fructele de pe pom pe verso sînt silabe, alcătuiesc ”comorile sufletești” pe care le cunosc.</p> <p>Jocul: <i>Desface pumnul</i> Elevii se numără de la 1-2. Partenerul perechii strînge mîna în pumn, celălalt trebuie să i-o desfacă. Se schimbă partenerii cu rolurile.</p> <p>Discuție: Cine, cum a reușit? (cu ajutorul puterii, rugăminții, netezirii ușoare.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atunci, cînd n-ai reușit, ce-ai simțit? (Ură, supărare, mînie) <p>Concluzie: Din inimă se nasc toate</p>	<p>Lectura ghidată</p> <p>Jocul energizant</p> <p>Activitate independentă</p>
---	---	---

	<p>pornirile noastre spre rău. Câștigător e acela care n-a folosit forța.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Textul „Cele 4 piersici” man. cl a III a; 2. Scrieți în caiete calitățile celor 4 frați. 	
--	--	--

Anexa 1

CELE PATRU LUMÎNĂRI

Autorul: Cele patru lumînări ardeau încet. Era atîta liniște în atmosferă încît se putea auzi dialogul dintre ele. Prima a zis:

Prima lumînare: Eu sînt PACEA! Dar oamenii nu reușesc să mă păstreze. Cred că mă voi stinge.

Autorul: Și micșorînd flacăra puțin cîte puțin s-a stins de tot. A vorbit și cea de-a doua:

A 2-a lumînare: Eu sînt CREDINȚA! Din păcate, oamenilor li se pare că nu sînt nici de un folos. Nu vor să știe despre mine. N-are nici un rost să rămîn aprinsă.

Autorul: Un vînt liniștit a trecut pe lîngă ea și s-a stins.

Copleșită de tristețe și cea de-a 3-a lumînare a vorbit:

A 3-a lumînare: Eu sînt DRAGOSTEA! Nu mai am puteri pentru a rămîne aprinsă. Oamenii mă dau la o parte și nu înțeleg importanța mea. Uită pînă și de aceia care le sînt alături și îi iubesc.

Autorul: Fără să mai spună ceva s-a stins.

Deodată a intrat *un copil*... și a văzut cele trei lumînări stinse.

Copilul: Dar cum vine asta? Ar trebui să fiți toate aprinse pînă la sfîrșit.

Autorul: Și a început să plîngă. Atunci a vorbit și cea de-a patra lumînare.

A 4-a lumînare: Nu te teme. Atîta timp cît eu voi arde, vom putea aprinde celelalte lumînări. Eu sînt SPERANȚA!

Autorul: Cu ochii strălucitori, copilul a luat lumînarea care încă mai ardea... și le-a aprins pe celelalte.

Copilul: Fie ca SPERANȚA să nu se stingă niciodată în noi! Și ca fiecare dintre noi să ajungă să fie unealta de care copiii au nevoie pentru a crește în SPERANȚĂ, CREDINȚĂ, PACE și DRAGOSTE!

Nucul bunicuței

Cîtiva copii se jucau în stradă. O bătrînică, trecînd pe lîngă ei, a deschis un coșuleț de papură și le-a dat: unuia un struguraș de poamă albă, altuia unul de poamă neagră, celui de-al treilea băiat un măr; unuia o prăsadă, altuia o nucă. Copii au spus „Bogdaprosti” și bătrîna a plecat.

Băiatul care primise în dar ciorchinele negru mîncă cu poftă fiecare bobîță. Cel ce primise în dar pră sada, a tăiat o feliuță și i-a dat-o celui cu poamă în schimbul a cîteva bobîțe pe care acesta cu mare silă i le-a dat. Cel cu nuca se uita lung la bobîțele ce se mistuiau în gura zgîrcitului. Acesta prinzîndu-i privirea, s-a întors cu spatele, mîndru de sine. Băiatul care primise ciorchinele de poamă albă avea doar cinci bobîțe pe el, dar le-a împărțit celor cinci copii cîte o bobîță. Cel cu mărul nu voia să-l împartă și a rostit, roșind ca mărul, că e încă verde și el îl va lăsa să se coacă, apoi se va împărți cu el, dar, de fapt, gîndindu-se să-l mănînce singur. Cel cu nuca se pregătea s-o strice și s-o împartă la toți, dar băiatul cel darnic, vîzînd nuca mășcată a zis:

– Nu vom înțelege nimic cu toții dintr-o nucă, și a propus s-o sădească într-un loc anumit, s-o ude cu toții și să crească din ea un nuc mare, din care vor servi multe nuci atît ei, cît și alții. Altul a propus să fie numit *Nucul Bunicuței* în cinstea blîndeii și darniceii bunici. Copilul ce primise în dar mărul, a spus cu jumătate de gură:

– Un nuc crește foarte greu și „ce-i în mînă – nu-i minciună”.

... Dar voi cum credeți, copii?

Copiii au sădit nuca, au udat-o, apoi s-au împrăștiat pe la casele lor. Peste o jumătate de oră cel care primise mărul și cel ce avuse ciorchinele de poamă neagră s-au întors la locul cu pricina.

Cred că ați și ghicit, de ce? Da, să scoată și să mănînce nuca. Au stricat-o, dar nuca era viermănoasă. Au îngropat la loc cojile și cîteva zile se mai întîlneau la locul convenit să ude nuca pentru a nu fi bănuți de fapta lor.

Dar, să vezi minune. Bunul Dumnezeu, probabil vîzînd străduința băieților cu inimă bună, a făcut minune să cadă o nucă sănătoasă pe locul acela din ciocul unei ciori. Al doilea an, mare le-a fost mirarea celor doi copii lacomi, cînd pe locul cu pricina a răsărit un pui de nuc. Au crescut odată cu *Nucul Bunicuței* și băieții.

PROIECT DIDACTIC

CLASA: a III-a

OBIECTUL: Educația moral-spirituală

SUBIECTUL: *Frumusețea prieteniei*

Competențe specifice:

- cunoașterea valorilor morale ale prieteniei;
- evidențierea obligațiilor ce rezultă dintr-o relație de prietenie;

Obiective operaționale:

- să definească noțiunea de prietenie;
- să exprime emoții specifice unei relații de prietenie;
- să aprecieze obligațiile ce rezultă dintr-o relație de prietenie;

Metode de predare-învățare: conversația, brainstorming-ul, discuția, explicația, clusteringul.

DESFĂȘURAREA LECȚIEI

ETAPELE LECȚIEI	CONȚINUTUL INSTRUCTIV – EDUCATIV Activitatea învățătorului și elevilor	STRATEGIA DIDACTICĂ
1. MOMENT ORGANIZATORIC EVOCARE Captarea atenției	Asigur climatul psiho-pedagogic necesar desfășurării în condiții optime a lecției Verific ținuta și poziția elevilor în bancă. 3. Frumusețea este cea strălucire din ochii unei persoane, care izvorăște din adâncul sufletului curat. Comorile ce izvorăsc din adâncul sufletului sînt _____, _____, _____..... Răspunsurile copiilor: bunătatea, prietenia, frumusețea, dăruire... Cugetați: Cărturarul român Iordache Golescu	Conversația dirijată Activitate frontală Conversația dirijată Problematizarea Asalt de idei

**RELIZAREA
SENSULUI**

spunea următoarele: *Nici o avere nu este mai bună decât prietenul cel mai bun*. De ce? (simți nevoia să discuți cu cineva, să-ți dea sfaturi utile...)

Lucrul asupra textului *Nisip și piatră*
(autor necunoscut) Anexa 1
Discuții în baza textului.

Act. în perechi, textul *Prietenia*
(Anexa 2)

În perechi elevii completează spațiile libere din textul propus.

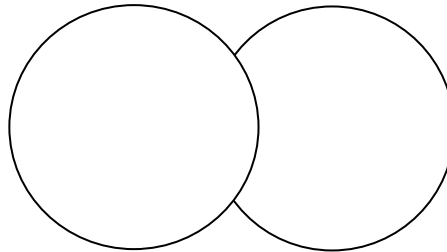
Se evaluează câteva perechi.

Se citește varianta inițială de către învățătoare. **Diagrama Venn.** (Se lucrează în baza celor două texte *Piatră și nisip* și *Prietenia*)

Nisip și piatră

Prietenia

Asemănări

Toți oamenii au nevoie de prieteni.
Cum se întemeiază o prietenie?

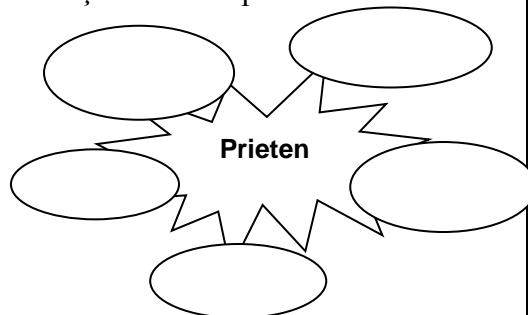
Act. în grup

Gr. I

Definiți noțiunea de prietenie.

Gr. II

Definiți ce este un prieten.

Activitate în perechi

Activitate în grup

Nisip și piatră

Este istoria a doi prieteni care, traversînd un deșert, într-un anume moment al zilei s-au certat, iar unul dintre prieteni l-a lovit peste față pe celălalt. Cel care a fost lovit peste față, fără a spune vreun cuvînt, scrie pe nisip:

„ASTĂZI, CEL MAI BUN PRIETEN AL MEU M-A LOVIT PESTE FAȚĂ”. Ei își urmează drumul pînă cînd găsesc o oază și se hotărăsc să facă o baie.

Cel care a fost lovit peste față se împotmolește în nisipul mișcător, dar prietenul său îl salvează .

După ce ajunge la mal teafăr și nevătămat, el scrisese într-o piatră:

„ASTĂZI, CEL MAI BUN PRIETEN AL MEU MI-A SALVAT VIAȚA ”.

Cel care ți-a lovit și salvat cel mai bun prieten îl întrebă: „După ce te-am lovit, tu ai scris pe nisip, iar acum ai scris pe piatră, de ce ?”.

Prietenul său îi răspunde: „Atunci cînd cineva te rănește, trebuie să-l scrii pe nisip, astfel încît vîntul să-l șteargă din memoria ta; dar atunci cînd cineva face ceva bun pentru tine, trebuie să-l scrii în piatră, astfel încît vîntul să nu-l poată șterge în veci”.

ÎNVAȚĂ SĂ-ȚI SCRII RĂNILE PE NISIP ȘI...

Să-ți gravezi mulțumirile în piatră.

(Autor necunoscut)

Anexa 2

Prietenia

_____ și _____ erau prietene bune. Întotdeauna se duceau împreună la _____ . Odată a pornit o _____ torențială.

_____ era în _____ , iar _____ în _____ .

_____ au luat-o la fugă.

- Scoate _____, să ne dosim împreună! a strigat _____ .

- Nu pot: o să mă ude tare, i-a răspuns _____ .

La _____ le-a întrebat:

- Ciudat lucru _____ este uscată, iar a _____ udă. Doar ați venit împreună?

- _____ a avut _____, iar eu am avut _____, răspunde.

Se vede că _____ voastră ține pînă la prima _____ .

ALFABETUL PUNȚII PENTRU ÎNTELGERE

Sugestie de completare

A	Asemănări, abilitate, Acceptare ajutor	Nume, naționalitate	N
B	Bunătațe, bucurie	Om, onestitate, obligațiuni, odihnă	O
C	Coleg, clasă, Convenția privind Drepturile Copilului, comunitate	Prieten, pricepere, pesoane, protecție	P
D	Deosebiri, dezvoltare, Diversitate, Dizabilitate	Răbdare, respect, responsabilitate	R
E	Educație, emoții, egali	Solidaritate, speranță,	S
F	Familie	Școală,	S
G	Gînduri	Trăsătură	T

H

Hotărît

Înută, talent

I

Inimă, Îndatoriri, încredere,
înțelegători

Unire

J

Joacă

Viașă, Vis

K

L

Limbaj

Zîmbet

M

Mișcare, muncă

Diferiți, dar Egali !

T

U

V

X

Z

!

BIBLIOGRAFIE:

1. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Manual, clasa I, Univers Pedagogic, 2007
2. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Prisacaru Larisa, Educația Moral Spirituală, Manual, clasa II, Univers Pedagogic, Chișinău, 2003
3. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Prisacaru Larisa, Educația Moral Spirituală, Manual, clasa III, Univers Pedagogic, Chișinău, 2005
4. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Educația Moral Spirituală, Manual, clasa IV, Univers Pedagogic, Chișinău, Univesr Pedagogic, 2005
5. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Educație Moral – Spirituală, Ghidul profesorului, Univers Pedagogic, 2006;
6. Cara Angela, Niculcea Tatiana, Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară, Chișinău, 2011;
7. Cara Angela, Dilion Marcela, Punte către înțelegere: Educație pentru incluziune, Toleranță, Acceptare, suport pentru elevii treptei primare de învățământ, Programul Comunitate incluzivă-Moldova, KeystoneHuman Services International, Moldova Association, Soros-Moldova Health Media Initiative/Open Society Foundation, Chișinău, 32 p., 2012;
8. Cara Angela, Punte către înțelegere: Educație, Toleranță, Acceptare, suport didactic pentru profesori, KeystoneHuman Services International, Moldova Association, Chișinău, 39 p., 2012.
9. Cucoș, Constantin. Pedagogie. Iași: Polirom, 2002
10. Gherguț Alois: Psihologia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Polirom, Iași, 2001
11. Niculcea Tatiana, Cara Angela, Educație Moral Spirituală, Manual, clasa I, Univers Pedagogic, Chișinău, 2006

STANDARDE DE EFICIENȚĂ A ÎNVĂȚĂRII DISCIPLINEI EDICAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

DOMENIUL 1: SEMNIFICAȚIA NORMELOR DIN SFERA VALORILOR MORAL- SPIRITUALE

STANDARD	INDICATORII
	ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR
<p>1. Înțelegerea sensului și semnificației valorilor și normelor morale care conduc viața oamenilor în comunitate.</p> <p>2. Producerea, elaborarea de texte cu conținut moral, în baza situației reale / imaginare.</p> <p>3. Formularea, sintetizarea, aprecierea regulilor de comportare în concordanță cu înțelegerea noțiunilor moral-spirituale.</p>	<p><i>Elevul este capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Să identifice, pe baza analizei relației părinți-copii, datoriile unora față de alții; • Să analizeze fapte și întâmplări din viață (reale sau posibile) pentru a aprecia corect conduita proprie și a celorlalți; • Să respecte regulile de comportament moral în familie, clasă; • Să stabilească corespondențe între calitățile personale și faptele personale; • Să exprime opinii și atitudini proprii față de Carte ca valoare spirituală; • Să argumenteze semnificația normelor din sfera valorilor moral-spirituale.

DOMENIUL 2: VALORI CENTRALE ALE CREȘTINISMULUI

STANDARD	INDICATORII
	<p style="text-align: center;">ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR</p> <p><i>Elevul este capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Să identifice valorile principale ale creștinismului;• Să caracterizeze valorile naționale proprii neamului nostru;• Să recunoască sărbătorile calendaristice și de familie;• Să exprime în cuvinte proprii povețele lui Iisus Hristos;• Să explice moralei textelor biblice/literare în raport cu situațiile din viață;• Să explice porunca iubirii creștine în relație cu ceilalți oameni;• Să demonstreze modele de comportament în relațiile cu colegii, părinții, adulții, profesorii;• Să manifeste respect față de casa părintească, lăcașurile sfinte, localurile culturale.• Să argumenteze atitudinea de respect și mândrie față de sărbătorile familiale și naționale.

DOMENIUL 3: RELAȚIONARE POZITIVĂ CU CEILALȚI ÎN RAPORT CU VALORILE GENERAL-UMANE

STANDARD	INDICATORII
<ol style="list-style-type: none">1. Aplicarea normelor din sfera valorilor umane în stabilirea relațiilor interpersonale pozitive;2. Respectarea diversității dorințelor și posibilității oamenilor, recunoașterea drepturilor reprezentate ale diferitor culturi;3. Manifestarea unui comportament responsabil față de valorile general-umane.	<p style="text-align: center;">ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR</p> <p><i>Elevul este capabil:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Să numească norme din sfera valorilor general-umane;• Să recunoască esența valorilor naționale;• Să exprime în cuvinte proprii semnificația sintagmelor “respect față de casa părintească”, “respect față de tradițiile naționale”;• Să manifeste comportamente moral-spirituale în diverse situații;• Să descrie activități practice pe care le poate realiza în cotidian cu referire la valorile general-umane;• Să aplice reguli de comportament moral-spiritual;• Să manifeste respect și mândrie față de tradițiile și obiceiurile strămoșești din localitate.

**INSTRUMENTE DE EVALUARE
AFERENTE STANDARDELOR DE EFICIENȚĂ A ÎNVĂȚĂRII
LA DISCIPLINA *EDUCAȚIE MORAL-SPIRITUALĂ***

Învățământ primar

DOMENIUL 1: SEMNIFICAȚIA NORMELOR DIN SFERA VALORILOR MORAL- SPIRITUALE

STANDARDUL DE EFICIENȚĂ: Înțelegerea sensului și semnificației valorilor și normelor morale

Competența curriculară specifică	Indicatori de competență	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor	Descriptori		
				Suficient	Bine	Foarte bine
1. Recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale	1. Identificarea regulilor elementare de comportament moral-spiritual din sursele biblice, artistice, folclorice.	1. Portretul fizic/moral a unui personaj.	1. Diferențiază virtuțile și viciile umane (bine-rău; adevăr-minciună; hărnicie-lenevie); 2. Diferențiază eroii pozitivi și cei negativi; 3. Diferențiază calitățile umane: bunătate, prietenie, răbdare, iubire, iertare, mărinimie, dărnicie, hărnicie.	1. Răspunde la întrebări simple în baza imaginilor, textelor privind calitățile umane.	1. Comentează comportamentele, trăsăturile de caracter a eroilor din textele biblice/literare.	1. Elaborează texte cu conținut moral, în baza situației reale / imaginare.

STANDARDUL DE EFICIENȚĂ: Producerea, elaborarea de texte cu conținut moral, în baza situației reale/imaginare

Competența curriculară specifică	Indicatori de competență	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor	Descriptori		
				Suficient	Bine	Foarte bine
1. Identificarea învățămintelor din scrierile biblice, folclorice, artistice	1. Evidențierea faptelor personajelor din scrierile biblice, folclorice, artistice	1. Caracterizarea unui personaj.	1. Identificarea virtuților care se formează de la următoarele trăsături de caracter: <i>cumpătat, răbdător, dușmănos, onest, leneș, înțelept, bun, blînd, credincios.</i>	1. Răspunde la întrebări simple în baza imaginilor, textelor privind calitățile personajelor.	1. Stabilește corespondențe între calitățile personajului și faptele personale.	1. Improvizează dezbateri cu privire la finalul textelor cu conținut moral. Identifică alte variante de judecată. 2. Aplică morala textelor biblice/literare în raport cu situațiile din viață.

DOMENIUL 2: VALORI CENTRALE ALE CREȘTINISMULUI

STANDARDUL DE EFICIENȚĂ: Utilizarea conceptelor specifice valorilor moral-spirituale pentru cunoașterea și respectarea tradițiilor naționale, experienței religioase, normelor de conviețuire în societate

Competența curriculară specifică	Indicatori de competență	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor	Descriptori		
				Suficient	Bine	Foarte bine
1. Identificarea valorilor principale ale creștinismului	1. Identificarea celor mai însemnate sărbători creștine	1. Desene / imagini tematice. 2. Cîntece,	1. Recunoașterea tradițiilor sărbătorilor de iarnă; 2. Identificarea în baza	1. Denumeste două tradiții pe care creștinii le au în ziua de Paști	1. Denumeste trei tradiții pe care creștinii le au în ziua de Paști	1. Denumeste mai mult de trei tradiții pe care creștinii le au în ziua de Paști.

	(Crăciun și Paști). 2. Manifestarea respectului față de sărbătorile creștine	colinde interpretate.	imaginilor a tradițiilor sărbătorile creștine.	2. Cunoaște cum mai numesc creștinii sărbătoarea Nașterii Domnului.	2. Descrie unele dintre obiceiurile de Crăciun din comunitatea natală.	2. Interpretează câteva colinde pe care copiii le cîntă în ajunul și în zilele de Crăciun.
--	---	-----------------------	--	---	--	--

DOMENIUL 3: RELAȚIONARE POZITIVĂ CU CEIALȚI ÎN RAPORT CU VALORILE GENERAL-UMANE

STANDARDUL DE EFICIENȚĂ: Aplicarea normelor din sfera valorilor umane în stabilirea relațiilor interpersonale pozitive

Competența curriculară specifică	Indicatori de competență	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor	Descriptori		
				Suficient	Bine	Foarte bine
1. Demonstrarea unei conduite echilibrate în funcție de mediu: în familie, la recreație, în stradă	1. Conștientizarea esenței valorilor și importanței social-valorice a realizării scopurilor de a face lucruri bune pentru cei din jur.	1. Observarea sistematică a comportamentului elevului	1. Contribuție la realizarea activității grupului, receptivitate față de ceilalți membri ai grupului, angajarea în îndeplinirea rolului.	1. Numește unele reguli de compartament responsabil.	1. Orientează discuția spre concluzii pozitive, productive privind valorile moral spirituale, se implică în activități cu conținut moral spiritual.	1. Manifestă comportamente moral-spirituale în diverse situații. 2. Demonstrează modele de comportament în relațiile cu colegii, părinții, adulții, profesorii.

	2. Capacitatea de a prevedea și evita neînțelegerile, situațiile neplăcute, conflictele.	2. Observarea sistematică a comportamentului elevului	2. Respectarea normelor din sfera valorilor umane	2..Apreciază corect conduita proprie și a celorlalți.	2. Analizează faptele și întâmplările din viață (reale sau posibile) pentru a aprecia corect conduita proprie și a celorlalți.	3. Învăța pe alții reguli de comportament moral-spiritual.
--	--	---	---	---	--	--

CURRICULUM

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI

Prezentul curriculum constituie documentul normativ al disciplinei școlare *Educația moral-spirituală* (EMS) pentru clasele I-a – a IV-a.

Disciplina școlară EMS se axează pe toate valorile morale, spirituale, artistice, estetice, sociale etc. achiziționate/cunoscute la studierea celorlalte discipline școlare, constituind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini moral-spirituale, ale căror componente sînt reciproc condiționate și avînd drept obiectiv major pregătirea copilului pentru a aprecia și promova valorile general-umane și naționale.

Implementarea acestor valori va contribui la sporirea motivației și interesului pentru învățare, materializarea experienței specifice vârstei prin accentuarea dimensiunii afectiv-atiitudinale, practicarea unui stil de viață de calitate.

În cadrul orelor de EMS, cadrele didactice vor orienta demersul educațional al elevilor în perspectiva conștientizării conexiunilor între: *a ști, a ști să faci, a ști să fii* în scopul sporirii motivației pentru învățare a elevilor, utilizării cunoștințelor și capacităților dobîndite în viața reală. Accent se va pune pe dimensiunea afectivă, motivațională, atitudinală și cea socială a educației.

Curriculumul este un instrument util atît pentru cadrele didactice care predau disciplina EMS, precum și pentru ceilalți profesori, în perspectiva formării unei viziuni inter- și transdisciplinare.

Scopul Educației moral-spirituale este formarea conștiinței moral-spirituale în anii de școlaritate, adică conștientizarea sensului vieții – autoperfecționarea propriei ființe (expresia morală) **și formarea unei personalități desăvîrșite** (expresia spirituală).

Conștiința moral-spirituală a elevilor va fi demonstrată de atitudini, comportamente/competențe și cunoștințe cu privire la semnificația unor concepte și norme din sfera valorilor umane.

Conținutul acestui curriculum are: *caracter legic*, deoarece exprimă raporturile esențiale și generale între conștiința și conduita moral-spirituală, între componentele conținutului educației moral-spirituale; *caracter obiectiv* – se bazează pe valorile general-umane descoperite și verificate de practica milenară; *caracter algoritmic* – se exprimă printr-un sistem de categorii,

reguli, norme, valori etice și spirituale ce se cer cunoscute și respectate pentru orientarea eficientă în viața socială; *caracter sistemic* – fiecare element al conținutului educației moral-spirituale este corelat cu celelalte, alcătuind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, priceperi și deprinderi moral-spirituale, care se condiționează reciproc; *caracter epistemologic* – se bazează pe gnoseologie care studiază procesul cunoașterii așa cum se desfășoară în cadrul științei; *caracter teleologic* – totul se însușește cu un scop bine stabilit, asigurând o treaptă finală; *caracter axiologic* – are drept obiectiv major studiul valorilor autentice, a căror realitate nu poate fi pusă la îndoială, deoarece totul se însușește cu un scop bine stabilit, asigurând o treaptă finală.

➤ **Administrarea disciplinei**

Pentru clasele primare este prevăzută 1 oră/săptămână în componența invariabilă a planului de învățământ.

Reușita implementării disciplinei *Educația moral-spirituală* s-ar traduce prin: a fi conștient motivat și activ pentru promovarea valorilor general-umane: *adevăr, bine, bunătate, pace, patriotism, credință, înțelepciune, toleranță, dreptate, spirit de cooperare, încredere în virtuți*.

Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea unei coerențe necesare între conținutul educației și mediul socio-cultural; cunoașterea/promovarea patrimoniului cultural al poporului și deschiderea spre alte culturi; formarea și dezvoltarea unor comportamente adecvate, de integrare și adaptare socială; formarea și dezvoltarea unei atitudini pozitive, autonome care să armonizeze relația cu sine și ceilalți, cu mediul înconjurător.

În funcție de condițiile concrete – nivelul de pregătire al învățătorului, experiența agenților educaționali (învățător, copii, părinți), prezența sau lipsa strategiilor metodologice etc. – pedagogul poate schimba ordinea anumitor subiecte din curriculumul dat, denumirea temei, poate completa conținutul cu teme noi, de mare importanță pentru contingentul concret de elevi etc.

Prezentul curriculum permite să se elaboreze seturi didactice alternative, în perspectiva extinderii aspectului funcțional-aplicativ al conținutului educativ moral–spiritual.

COMPETENȚE SPECIFICE

- Utilizarea conceptelor specifice valorilor moral-spirituale pentru cunoașterea și respectarea tradițiilor naționale, experienței religioase, normelor de conviețuire în societate.

- Aplicarea normelor din sfera valorilor umane în stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.
- Manifestarea unui comportament social activ și responsabil adecvat unei lumi în schimbare.
- Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității.

SUBCOMPETENȚE, CONȚINUTURI, ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI EVALUARE PE CLASE

CLASA I

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare/evaluare
- Cooperarea cu ceilalți, pentru realizarea unui schimb de opinii referitor la calitățile/trăsăturile de caracter ale personajelor din povești; - recunoașterea semnificației unor norme din sfera valorilor moral-spirituale;	1. Calitățile/trăsăturile de caracter ale personajelor din povești. 2. Calitățile unui copil. 3. Reguli și norme din sfera valorilor moral-spirituale. 4. Drepturile și îndatoririle copilului. 5. Eu și familia mea.	- Jocuri de autocunoaștere în baza imaginilor; - exerciții de recunoaștere a caracteristicilor persoanei; - studii de caz; - portofolii individuale; - jocul creativ;
- recunoașterea sărbătorilor calendaristice și de familie; - argumentarea atitudinii de respect și mândrie față de sărbătorile familiale și naționale;	6. Sărbători familiale și naționale. 7. Patrimoniul spiritual al poporului: obiceiuri, tradiții. 8. Activități în beneficiul comunității.	- dialog despre sărbătorile calendaristice și de familie; - dialog despre sărbătorilor de Crăciun și Sfintele Paști; - memorarea versurilor cu conținut educativ; - acțiuni de interes comunitar;
- demonstrarea respectului față de părinți și cei apropiați.		- completarea Agendei Faptelor Bune; - exemplul; - jocul de rol; - autoevaluarea comportamentului propriu în mediul familial, social și cel natural.

CLASA a II-a

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare/evaluare
- Recunoașterea unor concepte din sfera valorilor moral-spirituale în contexte diferite; - analiza situațiilor de viață reale și imaginare conform normelor din sfera valorilor moral-spirituale;	1. Trăsături moral-spirituale ale persoanei. 2. Cartea – valoare spirituală. 3. Valorile culturale ale neamului – tezaur spiritual. 4. Povețele lui Iisus Hristos. 5. Pildele biblice. 6. Crăciunul. 7. Sfintele Paști.	- Exerciții de autoevaluare a comportamentului prin raportare la exemplele învățate; - studiu de caz la tema relațiilor: elev-elev, elev-matur, elev-părinte, elev-învățător; - studiu de caz: stabilirea calităților personajelor din texte literare sau ale unor persoane reale; - portofolii individuale; - jocul creativ;
- participarea la pregătirea și desfășurarea sărbătorilor de familie și calendaristice, naționale; - exprimarea în cuvinte proprii a poveștelor lui Iisus Hristos;	8. Frumusețea prieteniei. 9. Frumusețea naturii. 10. Dragostea față de părinți. 11. Dragostea față de Patrie. 12. Dragostea față de cei din jur.	- discuții la tema momentelor principale din viața lui Iisus Hristos; - povestiri orale; - exerciții de descriere a tradițiilor sărbătorilor de Crăciun și Paști; - investigații privind bogățiile culturale ale țării: monumente istorice, arta populară; - acțiuni de interes comunitar;
- asumarea răspunderii pentru casa părintească, lăcașurile sfinte, localurile culturale.		- completarea Agendei Faptelor Bune; - investigații privind bogățiile culturale ale țării: monumente istorice, arta populară; - acțiuni de interes comunitar.

CLASA a III-a

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare/evaluare
- Identificarea situațiilor din cotidian din perspectiva valorilor moral-spirituale; - acceptarea noțiunii de valoare moral-spirituală în texte artistice, scripturale,	1. Motive folclorice, biblice, artistice specifice vieții moral-spirituale. 2. Valori centrale ale religiei creștine: - Libertatea - Dragostea	- Realizarea unui proiect la tema obiceiurilor strămoșești păstrate în localitate; - portofolii individuale; - joc creativ;

folclorice;	- Dreptatea - Adevărul 3. Sărbătoarea Paștelui în familie și în comunitate. 4. Crăciunul în familie. Crăciunul în comunitate. 5. Aplicarea învățăturilor Bibliei în viața de zi cu zi:	
- explicarea moralei textelor biblice/literare în raport cu situațiile din viață; - identificarea valorilor naționale proprii neamului nostru;	- atitudinea corectă a copilului în familie, față de prieteni, la școală; - atitudini față de plante, animale, mediu; - atitudini de compasiune față de copii cu handicap.	- identificarea în textele citite a valorilor centrale creștine: libertate, dragostea față de altul, dreptatea, adevărul; - memorarea unor versuri cu conținut educativ; - exerciții de elaborare a unui text scurt de caracterizare a acțiunilor într-o situație concretă; - acțiuni de interes comunitar;
- reacționarea adecvată la morala textelor biblice; - argumentarea semnificației și respectului față de normele din sfera valorilor moral-spirituale.		- completarea Agendei Faptelor Bune; - realizarea de mini-proiecte; - discuții în grup în baza textelor și imaginilor despre tezaurul cultural național; - jurnalul personal: impresii notate în timpul orelor; - mini-proiecte de acțiune moral-spirituală.

CLASA a IV-a

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare/evaluare
- Utilizarea, în contexte noi, a noțiunilor specifice valorilor moral-spirituale; - stabilirea corespondențelor între calitățile personale și faptele personale;	1. Esența și semnificația valorilor moral-spirituale. 2. Valori personale și valori naționale. 3. Tradiții și obiceiuri locale. 4. Sărbători naționale. 5. Religia creștină	- analiza personajului/ persoanei după trăsături fizice și morale (portretul fizic și moral); - exercițiu de stabilire a corespondențelor dintre calitățile morale și modul de comportament;

<ul style="list-style-type: none"> - analizarea, prin lucru în echipă, a unor situații din sfera valorilor moral-spirituale; - argumentarea valorilor învățămintelor biblice, cotidiene, artistice; 	<p>ortodoxă – religia oficială a Republicii Moldova.</p> <p>6. Universul copilăriei: familie, școală, comunitate.</p> <p>7. Dezvoltarea de activități în beneficiul comunității.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - joc creativ; - elaborarea unor rebusuri tematice; - discuții libere; - întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale; - acțiuni de interes comunitar;
<ul style="list-style-type: none"> - asumarea propriei răspunderi față de acțiunile proprii și față de cele ale grupului de apartenență; - participarea la soluționarea problemelor ce privesc propria dezvoltare. 		<ul style="list-style-type: none"> - completarea Agendei Faptelor Bune; - elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a calităților și faptelor personale; - studiu de caz despre variante de reacționare în contexte concrete; - proiect pe tema posibilităților de soluționare a unei probleme din domeniul mediului ambiant, culturii etc.